

**Kadınların özgürlüğü için
mücadele
ve
işçi hareketi**

**Sınıf Mücadelesi
Ocak 2016**

Bu broşür, Leon Troçki Çevresi'nin 144 numaralı broşürünün çevirisidir.

Bu broşürde, sadece kadınların uğradığı haksızlıklardan bahsetmekle kalmayacağız, aynı zamanda, kendi kurtuluşları için yaptıkları mücadelelerden de söz edeceğiz.

Çünkü bizler komünist ve devrimciyiz; her türlü zulme, özellikle de insanlığın yarısını oluşturan kadınlara karşı uygulanan şiddet ve zulme karşı mücadele ediyoruz. O halde bu kavga, bizim kavgamız. Ancak bu mücadeleyi komünistçe yürütüyoruz, kadınlara uygulanan baskı ve şiddetin, kadın-erkek arasındaki ilişkilerin doğasından kaynaklanmadığına ikna olmuş militanlarız.

Kadınlara uygulanan baskı ve şiddet, sömürüye ve özel mülkiyete dayanan toplumların gelişimi ile ortaya çıktı ve kadınların kurtuluşu da ancak bu sömürü toplumlarının en sonuncusuna; kapitalist topluma son vermekle mümkün olacak.

Burada zincirlerine karşı, zincirlerinden kurtulmak için mücadele eden kadınlar hakkında konuşmayı tercih ediyoruz. 1789 Devrimi'nin devrimcilerinden, 1848 Devrimi'ninkilere, Paris Komünü'nün "Les Pétroleuses" yani kundakçı kadınlarından Süfrajetlere (İngiltere'de kadınlara oy hakkı verilmesi için mücadele etmek üzere 1903'te kurulan Sosyal ve Politik Kadınlar Birliği -*Women's Social and Political Union*- adlı örgütün militanlarına verilen ad -ÇN-), Rus devrimcilerinden feminist militanlara kadar birçok militanın isimleri bilinmiyor. Belki de Olympe de Gouges ya da Louise Michel dışında birçoğunun isimleri unutuldu. Bunun için burada bazı isimleri anacağız, anımsatacağız.

Kadınlar baskı ve şiddete maruz kaldıklarından beri, mümkün olan her yolla, içinde buldukları bu durumdan kurtulmak için her zaman farklı direniş biçimleri geliştirdiler ve direnişleri var oldu. Ancak, kapitalizmin gelişmesiyle, yeni doğan işçi sınıfının önemli bir bileşenine dönüştüler ve sosyal mücadelelere kitlesel olarak müdahale etmeye başladılar. Böylece kadınlar, medeni ve siyasi haklardan yoksun olsalar bile, işçi sınıfının bütün isyanlarına, devrimlerine ve mücadelelerine katıldılar. Bu durum, bu mücadeleler içinde kendi haklarını kazanmalarını da sağladı. İşçi hareketinin,

komünist ve devrimci fikirlerle damgalandığı sürece, kadınların kurtuluşu fikrinin de taşıyıcısı olduğunu gururla ileri sürüyoruz.

Ancak bugün, kadınların durumunun dünya genelinde dramatik bir biçimde gerilediğini görüyoruz. Bu durum çürüten kapitalist sistemin hala tutunmasının ve aynı zamanda da işçi hareketinin gerilemesinin bir sonucu. Çünkü kapitalist sistemin sosyal düzeni, sömürüye dayanıyor. Burjuvazi, bütün toplum üzerindeki egemenliğini korumak için baskı ve şiddetin, özellikle de kadınlar üzerine uygulananların en barbar biçimlerinin sürmesine izin veriyor.

Kadınların bir erkeğin eşliği olmadan sokağa çıkamadığı ve bisiklete binebilmek için 2013 yılını bekledikleri Suudi Arabistan'dan, karısını veya birlikte olduğu kadını dövmenin kanunlarla belirlendiği ya da kürtajın neredeyse imkansız olduğu İrlanda ve Malta gibi ülkelere kadar bütün bu ülkelerde, kadınlar reşit olmayan, küçümsenecek varlıklar gibi görülüyor.

Her yerde, araba kullanmak, oy kullanmak, okula gidebilmek ya da en basitinden var olmak için direnenlerle, şimdi ve her zaman kendi olanaklarıyla mücadele edenlerle dayanışma içinde olacağız. Evet, dünyanın bütün boyun eğmeyi reddeden kadınlarıyla; baskı ve şiddet uygulayan erkeklere boyun eğmeyi ya da bir peruk veya eşarp altında kendilerini saklamayı dayatan bir tanrıya boyun eğmeyi reddeden bütün kadınlarla dayanışma içindeyiz. Yoksul ülkelerde olduğu kadar zengin ülkelerde de toplumun üzerine bir kara bela gibi çöken en gerici akımlara muhalefet eden kadınlarla dayanışma içindeyiz ve olacağız.

Ancak bizim, bizden önceki komünist militan nesiller tarafından bugüne kadar gelen temel inancımız, kadınların kurtuluşu mücadelesinin işçi hareketine sıkı sıkıya bağlı olduğudur. Çözüm, kapitalist sistemi çökertmeye, baskı ve şiddetin her türlüünü ortadan kaldırmaya yetenekli tek sınıf olan işçi sınıfının kadın ve erkeklerinin ellerinde. Louise Michel'in dediği gibi, erkekler tarafından yönetilen bir toplumda, kadınlara haklarının verilmesini istemek sadece bir aldatmaca. Michel şöyle yazıyordu: *“Güçlü cins en az güçsüz kadar köledir ve kendi sahip olmadığı bir şeyi başkasına veremez. Bütün eşitsizlikler, kadın ve erkekler birlikte nihai mücadeleye atıldıklarında ortadan kalkacaktır.”*

Kadınlara baskı ve şiddet uygulanması özel mülkiyetin ortaya çıkmasının sonucu

Bizim gibi komünistler için kadın-erkek arasında eşitlik istemek bir talep değil... çünkü bu, reddedilemeyecek bir olgu. Bunu ileri sürmek cinsiyetler arasında var olan belirgin biyolojik farklılıkları silmek anlamına gelmez. Neden cinsiyet farklılıkları zorunlu olarak bir eşitsizlik dayatsı ki? Elbette dayatmamalı! Kadınları aşağı varlıklar ilan eden bütün tek tanrılı dinlerin dogmalarının ileri sürdüklerinin aksine, kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik, doğal bir durum değildir. Eşitsizlik, uzun insanlık tarihi sürecinde çok geç,

İsviçre'de hıristiyan bir tören: kadınları hor görme sadece islamla sınırlı değil

ilkel toplumların örgütlenmesinde bir yenilik olarak beliren özel mülkiyetin sonuçlarından biri olarak ortaya çıktı. Ve o zamandan beri, özel mülkiyetin hüküm sürdüğü, birbirini izleyen bütün sömürü toplumlarında kadınlar gözden düştü ve ikinci sınıf vatandaş muamelesi gördü.

Ancak, iki yüz yıl önce, kapitalist sömürü toplumunun gelişmesiyle birlikte, insanlık tarihinde ilk defa, özel mülkiyetin ve aynı zamanda onunla birlikte var olan sömürü, baskı ve şiddetin ortadan kalkmasının koşulları da yaratıldı. Kapitalizm, toplumda devrim yaparak, insanlığı özgürleştirmenin olanaklarını sundu. Marx ve Engels'in *Komünist Parti Manifestosu*'nda yazdıkları gibi, burjuvazi kapitalist düzeni alaşağı etmeye yetenekli sosyal güçleri, yani hem erkeklerden hem de kadınlardan oluşan işçi sınıfını doğurarak, kendi mezar kazıcılarını üretti.

Marx ve Engels, kapitalist toplumda devrim yapmayı istedikleri için toplumun sosyal örgütlenmesini hem bir bütün olarak hem de doğal evrimi içinde anlamaya odaklanmışlardı. Onlar, sadece ezilenler ve dolayısıyla kadınlarla dayanışma içinde değillerdi, aynı zamanda açık ve net bir biçimde kadınların erkeklerle eşit kabul edilme özlemlerini de destekliyorlardı. Aynı zamanda, baskı ve şiddetin kökenleri ve işleyişini kavrama olanağını da sağladılar. Sadece mücadele etmek için değil aynı zamanda siyasi bir çıkış bulabilmek için daha iyi anlamak istiyorlardı. Böylece, özel mülkiyeti ortadan kaldırarak kapitalizmi devirmek, insanın insan tarafından sömürülmesine dayanan bir toplumu kesin olarak ortadan kaldırmak için bütün ezilen ve sömürülenlerin mücadelelerine, işçi sınıfının mücadelesine katılma olanağı veriyorlardı.

Marx ve Engels'in aile ve kadının toplumdaki yeri üzerine devrimci fikirleri, 1884 yılında yayınlanan *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* adlı kitapta yer alıyor. Engels bu kitapta, burjuva toplumunda ve İncil'de var olduğu biçimiyle ebeveynler ve çocuklardan oluşan ailenin her zaman var olmadığı fikrini savunuyor.

Engels, bütün sosyal yapılanmalar gibi ailenin de bir tarihi olduğunu söylüyor. Bu durum, avcı ve toplayıcı insan grupları yerleşik hayata geçip tarım ve hayvancılık yapmaya başladıkları zaman, sadece 10 bin yıl önce, toplumun o dönemde eriştiği gelişmişlik düzeyinde başlıyor. Bu devrim, sonunda bir azınlık tarafından ele geçirilecek olan artı ürünün, yani üretilen ürünlerin tüketilmemiş artan kısmının ortaya çıkmasını sağlar. Bu ise özel mülkiyetin doğması anlamına geliyor. Özel mülkiyetle birlikte, bu mülkiyetin ailenin diğer fertlerine geçirilmesi sorunu da kendini dayatıyor. Çünkü bir erkeğin, kendinden sonra gelecek soyundan emin olmasının tek yolu, kadınlarla girişilecek cinsel ilişkilerin kodlanması. Bu ise doğacak olan çocuğu taşıyan karnı sahiplenmeyi gerektiriyor. Diğer bir deyişle, üretim

araçlarının özel mülkiyeti, aynı zamanda üreme araçlarının özel mülkiyetini, dolayısıyla kadınlara da sahip olmayı içeriyor.

Genel olarak, özel mülkiyetin ve ayrıcalıkların savunulması ve korunması, adaletsiz düzenin sürdürülmesi için silahlı bir gücün, bir devletin oluşturulmasını gerektiriyor. Engels, böylece özel mülkiyet, devletin doğuşu ve ataerkil aile içindeki kadının köleliği arasında bağlantı kuruyor.

“Analık hakkının alaşağı edilmesi, kadın cinsinin en büyük tarihsel yenilgisi oldu. Hatta evde bile dümeni, yönetimi erkeğin ele alması, kadının durumunu daha da kötüleştirdi, onu bağımlı hale getirdi. Kadın, erkeğin zevklerinin kölesine ve sadece basit bir üreme aracına dönüştü” diye yazıyor.

Engels bu makaleyle, kadınların kurtuluşunun bilimsel temellerinden birini attı, çünkü baskı ve zulmün bir tarihi olduğunu saptadı. Elbette tarihi, geçmiş olduğu gibi, bir sonu da olacak. Ve bu son, baskı ve zulme maruz kalanların, ezilenlerin bütününe kurtuluşu ile çakışıyor. Şu ya da bu herhangi bir özellik içinde sıkışıp kapalı kalmadan, toplumun bütünü ölçüğünde mantık yürüten Engels, ezilen ve sömürülenlerin tümü için olduğu kadar, kadınlar için de bir politik perspektif belirleyip kaleme aldı.

İşte biz, Lutte Ouvrière (İşçi Mücadelesi), kadınların ezilme ve şiddete maruz kalma sorununa bugün hala yine bu aynı analizle yaklaşıyoruz. Bu derin inançla, baskı ve şiddetin özel mülkiyetin ortadan kalkmasıyla kalkacağını ve kapitalist gücün temellerine saldırmaya gücü yeten tek sosyal sınıfın, işçi sınıfı olduğunu söylüyoruz.

Sıradan kadınlar Fransız Devrimi'ne katıldı

Kadın mücadelelerinden söz etmek için, her şeyden önce 1789-1794 büyük Fransız Devrimi'nden bahsetmek gerekir. Öncelikle bu devrim, kadınların kitlesel siyasi katılımlarının gerçekleştiği ilk devrimdir. Daha sonra, devrim boyunca kitleler tarafından edinilen alışkanlıklar, onlarca yıl boyunca işçi sınıfına ilham kaynağı oldu.

18. yüzyılda kadınlar haklarından yoksunlardı ama buna rağmen devrimci olaylar boyunca önemli bir rol oynadılar. Devrimci alt üst oluşlara bağlı olarak erkeklerle eşitlik istemek için harekete geçmediler, devrimci durumlardan kendi öz taleplerini dayatmak için yararlandılar.

Çünkü tencereyi kaynatan kadınlardı ve sıradan kadınlar, devrim yılları boyunca düzenli olarak patlak veren, açlıktan kaynaklanan ayaklanmaların motoru oldular.

5-6 ekim 1789'da kadınların Versay sarayına yürüyüşü

1789 yılının Ekim ayında, hayat pahalılığına karşı protesto gösterisi yapan isyancılar, kralı, bir muhafız alayı eşliğinde Versay'dan Paris'e getirttiler. Bu isyancılar, 1792 yılının sonunda, Sans-Culotte'larla ("Baldırı çıplaklar") birlikte Kurucu Meclis'i işgal ederek, hayat pahalılığına karşı derhal önlem alınması konusunda baskı yaptılar. Sans-culotte'lar, 1793 yılının Şubat ayında mağazaları işgal ederek, mağaza sahiplerini mallarını kendi belirledikleri fiyatlarla satmaya zorladılar. Aralarında, özellikle de temizleyicilerde çalışan, çamaşır yıkayan, sabun fiyatlarının pahalılığından şikayet eden kadınlar vardı.

Çünkü onlar hayatlarını dürüstçe kazanmak istiyorlardı. Tiers État'nın [Tiers État; diğer bir deyişle Üçüncü Toplumsal Tabaka, sınıf kavramından önce Fransa'da var olan üç toplumsal tabakadan biriydi. Bu tabakada burjuvalar, zanaatkarlar, köylüler ve işçiler bulunuyordu. Diğer iki tabaka ise asiller (*noblesse*) ve din adamlarıydı (*clergé*) -Vikipedi- ÇN-] kadınları, kadınlar için olduğu kadar erkekler için de çalışma özgürlüğü talep ediyorlardı. Bütün zanaatkâr mesleklerde özgürce çalışabilmek için Ortaçağ'dan miras kalan mesleki örgütlerin ayrıcalıklarının ortadan kalkmasını da istiyorlardı.

Çünkü devrimci kadınlar, devrimle neler kazandıklarını biliyorlar ve geriye dönmeyi, bu kazanımlarını kaybetmeyi, gericiliğin yeniden kazanmasını istemiyorlardı. Bu kadınlar aynı zamanda silah taşıma hakkı da istiyorlardı. Pauline Léon 1792 yılının Mart ayında kadınların mızrak, tabanca, kılıç edinip taşımalarına ve her pazar günü, bu silahlarla talim yapmalarına izin verilmesini talep eden, üç yüzden fazla Parislinin imzaladığı bir dilekçeyi okumak için Millet Meclisi'ne gitti.

Devrimin girdabına kapılmış oldukları için kurulu düzene karşı çıkmışlar, genç kadınlar için eğitim, boşanma hakkı, politik haklarda eşitlik gibi kendi öz taleplerini öne sürmeye koyulmuşlardı. Olympe de Gouges, 1791 yılında *Kadın ve Yurttaş Hakları Bildirgesi*'ni yazarak meşhur oldu. Bu bildirmede, erkeklerin kadını kendi egemenlikleri altında tutarak devrimle kazanılan özgürlüklerin tadını tek başlarına çıkaracaklarından duyduğu endişe ve korkuları ifade etmişti.

Devrimci fırtınadan, insanların sınıf savaşındaki seferberliğinden, burjuvazinin iktidarını kurmak için eski soyluların (*noblesse*) iktidarını yıkan kanunlar çıkacaktı. Ve tüm bu kanunlar arasında bazıları, doğrudan kadın ve erkek arasındaki eşitlik sorununa değiniyordu. 1792 yılının Eylül ayında çıkarılan bir kanun, ilk ve en önemli kanundu, çünkü evli eşler arasındaki eşitliği ele alıyordu. Çocuklar, cinsiyeti kız ya da erkek, ne olursa olsun, ergenlik çağına eriştiklerinde miras hakkından yararlanmada eşit ilan

ediliyorlardı. Evliliği basit bir sivil sözleşme haline getiren bu kanunla, karşılıklı rıza ile boşanmaya da izin veriliyordu.

1793'ten itibaren, devrimci yükselişin sona ermesiyle birlikte, 1789 ve 1792 yılları arasında elde edilen özgürlükler dönemi tamamlandı. Halk Kurtuluş Komitesi'nin burjuva politikacılarından Robespierre, durumu kontrol altına almak ve soyluları (noblesse) yenen burjuva devriminin gerçekleştirilmesini sağlayan halk hareketlerini bastırmak istiyordu. Halk Kurtuluş Komitesi, kadınların toplanmalarını ve devrimci ordulara eşlik etmelerini yasakladı. Louise Lacombe ve Pauline Léon tarafından kurulan Devrimci Cumhuriyetçi Kadınlar Kulübü yasaklandı. Bütün popüler örgütlenmeler izleniyordu. Devrimci halkın bütün demokratik ifadeleri yavaş yavaş, birbiri ardına budandı, yok edildi. 1794 yılının Temmuz'unda Robespierre'in ve yandaşlarının iktidardan düşmesi, gericiliği daha da güçlendirip artırdı.

1795'in ilkbaharında gerçekleşen devrimin son atılımı, yine, işçileri harekete geçmeye çağıran Paris Halkı Kadınları İnisyatifi sayesinde oldu. Robespierre'in yerini alan gerici iktidar, kitlelerin baskısından kesin bir biçimde kurtulmaya kararlıydı ve *“bütün kadınlar evlerine çekilecekler (...), Paris'te halkın süküneti yeniden sağlanana kadar, bu kararın ilan edilmesinden 1 saat sonra sokakta 5 kişiden fazla grup halinde bulunan kadınlar, silahlı kuvvetler kullanılarak dağıtılacak ve devamında da tutuklanacaklar”* biçiminde bir kararname çıkarttı.

Burjuvazinin iktidarı ele geçirirken kullandığı politik güç, kadınların da dahil olduğu kitlelerin devrimci enerjisine dayanıyordu. Devrimin gerilemesiyle, kitleler sadece politika sahnesinin önlerini terk etmekle kalmadı, sesleri de devrimin büyük galibi, kazandıklarının rahatça keyfini çıkartmak isteyen burjuvaların çıkarları için boğuldu.

Napolyon'un Medeni Kanunu: Kadınlara karşı bir cephanelik

Napolyon İmparatorluğu, 1804 Medeni Kanunu ile kadınlara sessizliği dayattı. Bu, kadınları egemenlik altına almak ve evlerine kapatmak için gerçek bir yasal araçtı. İmparatorluk, Fransa için şef, aile için baba otoritesini yeniden uygulamaya koydu. Çünkü Napolyon, yeni devletin iktidarını, gücünü sağlamlaştırmak için kargaşa ve huzursuzluğu sonlandırmak, özel mülkiyeti korumak için de bütün bir yasal cephaneliği uygulamaya koymak istiyordu. Medeni Kanun, burjuva mülkiyet haklarını kodlayıp düzenledi ve mülk sahipleri sınıfının devrim öncesinde ya da devrim sırasında elde ettiği malları, ellerinde tutmalarını sağladı. Napolyon, polisin yetkilerini ve gücünü artırdı, basını susturdu ve işçilerin grev yapmalarını yasakladı. “*Kadınlar bizim malımızdır, biz onların malı değil*” diyen imparator, bu Medeni Kanunla, ayrıca kadının düzeyinin düşük olduğunu, yani ikinci sınıf vatandaş olduğunu da karara bağladı, meşrulaştırdı.

Medeni Kanun, kadınları, ağır suç işleyenler ve zihinsel özürüleriyle aynı başlık altında, hukuki haklarından yoksun bıraktı. Onlar, önce babalarına, sonra da kocalarına tümüyle boyun eğmek zorundaydı. Evlilik, devlet tarafından savunulan bir kuruma dönüştü. Zina baskıya maruz kalıyor, cezalandırılıyordu... sonuç olarak cezalandırma sadece kadın içindi ve 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezası uygulanıyordu. Zina yapan kocaya gelince, ona sadece basit bir para cezası veriliyordu. Napolyon'un kadınlara karşı bu aşırı tepkisi, kadınların devrim sırasında mülk sahibi sınıflar üzerinde estirdikleri korkuya denk düşüyor.

Politik gericilik, imparatorluğun çöküşü ve 1814 yılında monarşinin yeniden inşasıyla, Fransa'nın, hatta bütün Avrupa'nın üzerine çöktü. Ancak bu durum, sosyal ilişkileri değiştirerek toplumu devrime uğratmaya devam eden burjuva itkisini engellemedi. Burjuvazi, köylüleri fabrikalara, daha sonra da sanayi zindanlarına atmak için kırlarından, evlerinden kopararak,

önce kadınların toplumdaki yerini daha sonra da adet, gelenek ve görenekleri radikal bir biçimde değiştirdi. Aynı zamanda çocukları da çalıştırtarak, sıradan ailelerin yıkımında etken oldu. Bu durum, aile içinde eş ve doğal olarak annelik görevini üstlenmiş ölümsüz kadın mitinin yaratılmasını engellemedi. Ayrıca 1816 yılında boşanma hakkı da ortadan kaldırıldı.

Bununla birlikte, burjuvazi işçi sınıfını nicelik olarak geliştirip, kadın üyelerinin sayısını artırarak hem işçi hareketinin gelişmesine hem de kadın ve erkekler arasında eşitlik taleplerinin doğmasına katkıda bulundu.

1838 İngiltere, çocuklar madenlerde çalışıyor: Kapitalizm işçi ailelerini parçalıyor

Gericilik, eşitlik isteyen kadın ve erkeklerin seslerini kısamadı, bastıramadı

Yeni burjuva toplumsal düzenindeki ilk karşı çıkışlar, öncelikle 18. yüzyıl düşünürlerinden etkilenen, daha adaletli ve eşitlikçi bir toplum için savaş yürütmeye devam eden ayrıcalıklı çevreler içinde ortaya çıktı. İlk sosyalistlerden biri olan Saint Simon, insanın insan tarafından sömürülmesine olduğu gibi, kadına uygulanan baskı ve şiddete karşı da öfkeliydi. Saint-Simon'un ölümünden sonra takipçileri, onun doğuştan gelen ayrıcalıkların kesin bir biçimde ortadan kaldırılması ve eğitimden herkesin eşit olarak yararlanabilmesi gibi evrensel fikirlerini yaymaya devam ettiler. Onlar kadın ve erkeklerin eşit oldukları yeni bir dünya için de mücadele ettiler. Bu nedenle Jeanne Deroin, Suzanne Voilquin, Claire Démar, Désirée Véret gibi eğitilmiş ve kadınların mücadelesinin proletaryanın mücadelesinin ikizi olduğunu düşünen birçok kadın, Saint Simon'cu harekete katılıp birlikte mücadele ettiler.

Diğer bir sosyalist Charles Fourier, yeni bir toplumsal örgütlenme kurmayı düşünüyordu. İnsanoğlunun uyum içinde, ahenkle yaşaması için topluluklar oluşturarak bu düşüncüyü somut olarak hayata geçirmeye çalıştı. Fourier ayrıca cinsiyet eşitliğinin ateşli ve güçlü bir savunucusuydu. Ayrıca evliliğe karşı olduğunu da açıkça ortaya koyuyordu: “*Evlilik kadının mezarıdır, kadın kulluğunun ilkesidir.*” diye yazdı.

Kadın ve erkek proleterler 1830 Devrimi boyunca, çalışma hakkı için birlikte mücadele etti

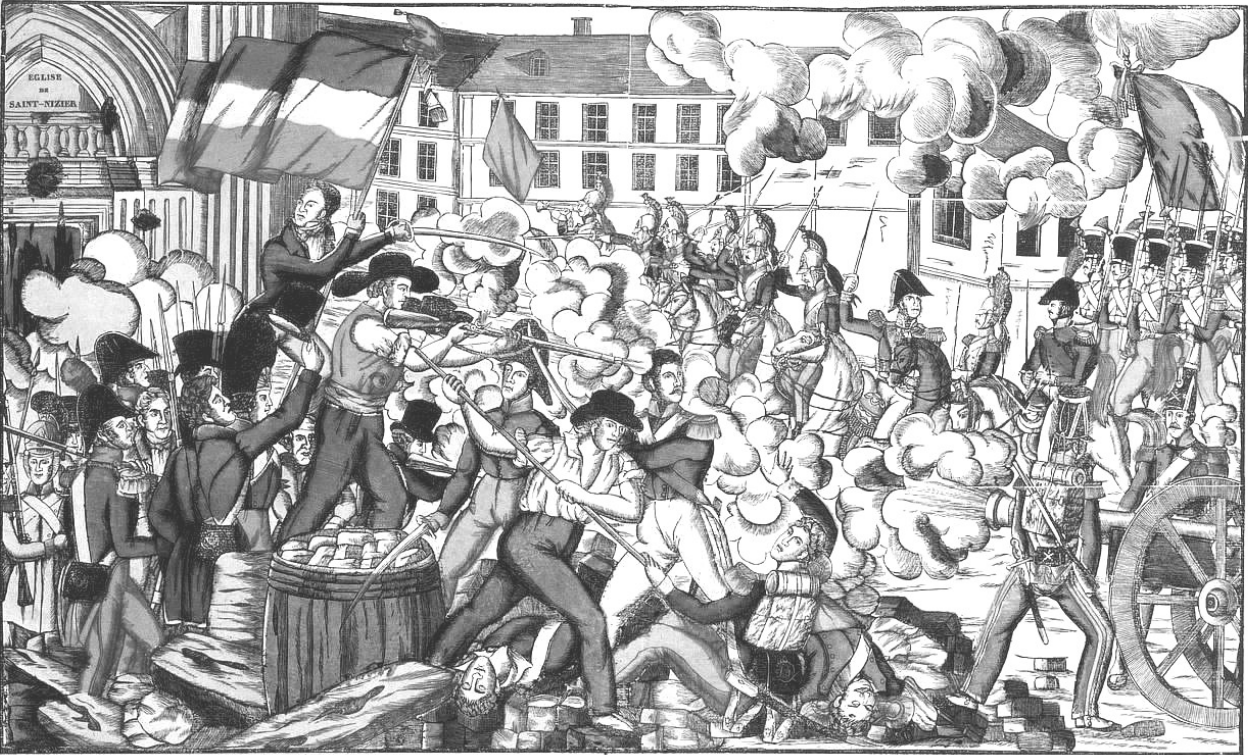
1830 yılında, yeni bir devrim patlak verdi. Fransa'da kadınların mücadelesi, özellikle de “çalışma hakkı” talebi çerçevesinde, işçilerin mücadelesiyle

ortak bir amaçta örtüşüyordu. Kadın ve erkek işçiler bu talebi öne sürerek yaşamlarını sürdürebilecek bir ücret alma hakkına sahip olmak istiyorlardı.

Paris'teki üç gün süren ayaklanma boyunca, proleterler ellerindeki silahla savaştılar. Ancak kısa zamanda kaderlerinin pek değişmediğinin farkına vardılar. Cumhuriyetçi çevrelerdeki ve proleterler arasındaki büyük siyasi kargaşa, üç günlük ayaklanmayı izleyen haftalara damgasını vurdu. Ücret artışları ya da çalışma süresinin azaltılması için imzalar toplanıyor, protesto gösterileri yapılıyordu.

Proleter kadınlar bu etkinliklerde yer alıyordu. Paris'te 1830'un Ağustos ayında, hayvanları tıraş eden, kırkan, derilerini yüzen kadın emekçiler ücret indirimine karşı grev yaptılar ve verecekleri 100 tavşan derisine karşılık dönemin parasıyla 6 sous (sous; eski Fransız para birimi, 6 sous 0,04 € -ÇN-) ödenmesini talep ettiler. Sonra, kadın ve erkek işçiler "mekaniğe", yani bazı mesleklere sokulan ve işsizliğin nedeni olarak kabul edilen makinelere karşı tavır koydular. Paris'te 1831 Eylül'ünde 1.500 işçi, Lyon'dan şal kesiminde kullanılacak bir makine getiren Cadran sokağı üreticilerini, "*Bundan böyle, artık mekaniğe, makinelere hayır*" sloganıyla protesto ettiler. Atlı süvariler müdahale etti ve düzenin yeniden kurulması için beş gün gerekti.

HORRIBLE MASSACRE A LYON.

C'est le 9 août 1831, que les premiers démons de la violence ont été filtrés par le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente les ouvriers des diverses associations de Lyon. Pendant cinq jours consécutifs le ba- le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba- le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba-

le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba- le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba- le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba-

le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba- le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba- le plus opiniâtement dédaigné par les états, à se enlever la dernière. Sic cente le ba-

1834'te Canuts'lerin isyanı

Yeni iktidar, bu hareketlilik karşısında dernek kurma olanağını daha da kısıtlayan yeni bir yasayı uygulamaya koydu. Buna rağmen, yardım sandıkları ve hayırsever dernekleri gelişti. İşçi gazetelerinin sayısı katlanarak arttı. Bu durum, yeni doğan bu sosyal sınıfın hareketliliğine ve büyük bir canlılık içinde olduğuna tanıklıktı.

Kadınlar da kendi haklarını savunmak için örgütlendiler. Bir nakış işçisi olan Suzanne Voilquin, Saint Simon'un sosyalist fikirlerinden etkilenerek 1832'de "Özgür Kadın" adlı bir gazete kurdu. Bu gazete kadınlar tarafından çıkarıldı ve bu kadınların çoğu gençti. Kadınlar fikirlerini açıklamaya cesaret ediyorlar ve yazılarını korkmadan kendi adlarıyla imzalıyorlardı. İsimlerini kullanmaları hakkında, "özel olarak kendilerine ait olan tek şey" olduğunu söylüyorlardı. Onlara göre, insanlığın yarısı, diğer yarısı üzerinde egemenlik kurmuşken, eşitlik ve özgürlüğün hiçbir anlamı yoktu.

Kadınlar boşanma hakkının yeniden uygulamaya konması için de imza toplayıp dilekçe verdiler. Onlar "sosyal kuralların" baskı ve zorlamasıyla süren "çok mutsuz olanların birlikteliğini" ortaya koydular. Kadını aşağılayan evlilik, fuhşun yasal bir biçimi olarak kabul edildi.

Saint Simonculuğun mirasçıları için kadınların mücadelesi, proletaryanın mücadelesinin ikiziydi

Saint Simoncu sosyalist Claire Demar, 1833'te, *Kadının Kurtuluşu, Özgür Kılınması İçin Bir Kadının Kitlelere Çağrısı*'ni yayınladı. Burada, kadının üzerinde gerçek bir egemenlik kurmanın aracı olan Medeni Kanun'u, bunun yanı sıra özel mülkiyeti, mirası, zenginliklerin birikimini ve savaş konularını da eleştirdi. Demar, en güçlüleri haklı gören yasalardan nefret ediyordu. Ayrıca krala, erkeklerin egemen olduğu iktidara da karşıydı, proletaryanın yanında yer alıyordu. Demar şöyle yazıyordu: "Yasalarınızda, insanların yasa karşısında eşit oldukları ileri sürülüyor. Bu aynı insanlar arasında küçük bir azınlık, çalışmadan, aylıklık içinde, diğerleri tarafından toprakta çalışarak ya da entelektüel çalışmayla yaratılan, hiçbir şey yapmadan kelebekler gibi uçuşanlar için çalışarak açlıktan ölenlerden elde edilen bütün zenginliği ve koparılıp alınan mutlulukları biriktiriyor. Eğer kanunlarınız erkekler için yanlıysa, erkeklere köle olmalarını uygun gördüğünüz kadınlar için, siyasi liderlikten kovup attığınız, önemli işler için uygun yapıda olmadığı ve çelimsiz olduğu için yılın geri kalan zamanlarında ahırlarda bırakılan, bize ait olanlara saygı göstermeyi ve bakmayı sevdiğimiz için saygı gösterilip bakımı yapılan ve sadece bayram günleri

için koşum takip süslediğiniz geçit atları gibi evlerinizde sakladığınız kadınlar için çok daha yanlış olacaktır.”

Bu sosyalist militanlar tarafından başka bir mücadele daha yürütüldü; bilinçli olarak, kasten cahil bırakılan kadınların, eğitimden yararlanması mücadelesi. Sosyalist bir roman yazarı Clémence Robert, 1833'te şöyle yazıyordu: *“Bilmek yaşamaktır ve [birisini] cahillik içinde bırakmak neredeyse bilinçli bir cinayettir.”*

1830 ve 1840 yılları arasında işçi hareketinin gelişmesiyle birlikte, diğer kadınlar da, biri proleteryanın, diğeri kadınların kendi kurtuluşlarının mücadelesi olarak, iki mücadele arasında bağ kurdular. Örneğin, 18 yaşında kendi isteği dışında zorla, patronu olan bir adamla evlendirilen Flora Tristan, sonuçta evinden kaçtı ve bir “parya” (Hindistan'daki kast sisteminde bütün toplumsal sınıfların dışında kalanlar, herkes tarafından hor görülen ve aşağılanan, ayak takımı kabul edilen insanlara verilen ad -ÇN-) yaşamına başladı. Tristan, boşanmanın yasak olduğu bir toplumda, toplum tarafından tanınan hiçbir yere sahip olmadığı için “parya” kelimesini kendisi kullandı. Yaptığı birçok yolculuk boyunca görüşlerini oluşturdu ve güçlendirdi, emekçiler için olguları ve nedenlerini inceledi. 1843 yılında *İşçi Birliği* adlı bir kitap yayınladı. Bu kitapta, *“İşçi sınıfını oluşturmak amacıyla kadın ve erkek işçilerin evrensel birliğinin [...]”* gerektiğini ileri sürdü. Tristan şöyle devam ediyordu: *“Emekçilerin kurtuluşu onların kendi eserleri olacaktır. En ezilen adam da başka birini, karısını ezebilir. Kadın, proleterin proleteridir.”*

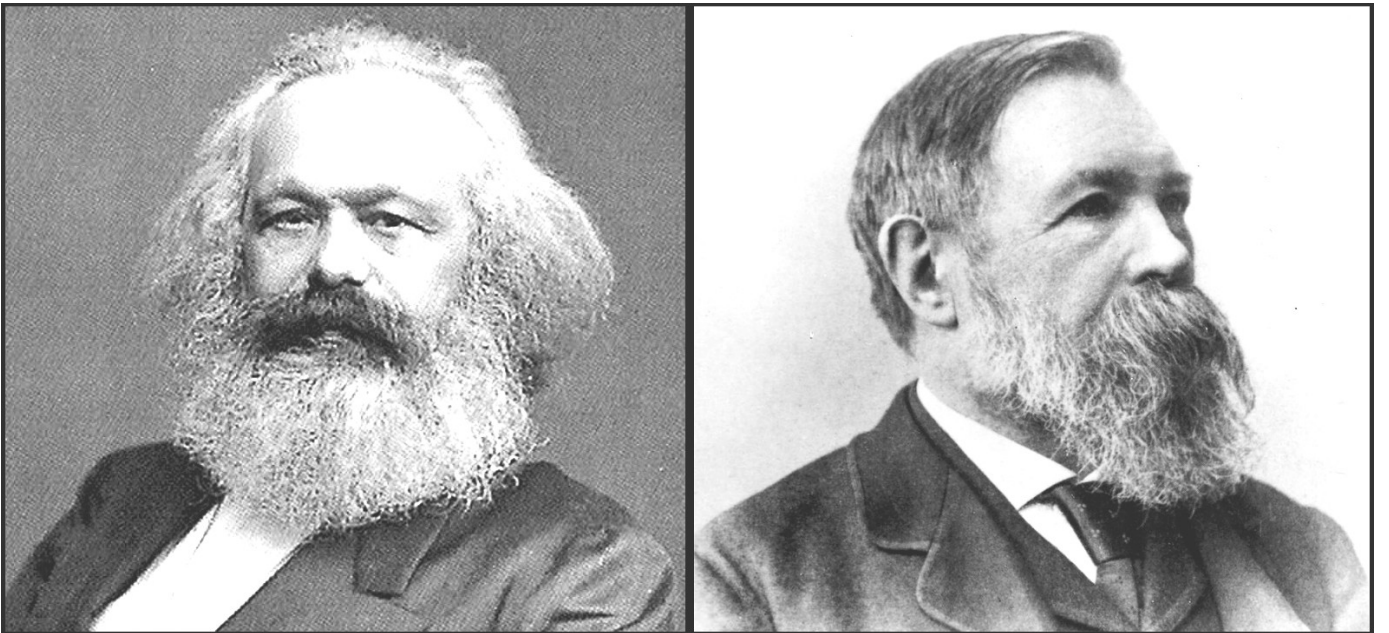

Flora Tristan 1838

Kadınların mülk edinilmesine karşı Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto*'su

İşçi sınıfının gelişmesiyle eş zamanlı olarak, burjuvazinin iktidarını devirmeye yetenekli devrimci fikirler ortaya çıktı. Marx ve Engels, 1848'de, *Komünist Parti Manifestosu*'nu yayınladı. Bu belgede, “*bütün toplumların tarihinin [...] sınıf mücadelelerinin tarihi*” olduğunu açıkladılar. Kapitalist toplumun ekonomik işleyişini analiz edip, proletaryanın tarihi rolünü çok açık bir biçimde ortaya koydular. Marx ve Engels'e göre burjuva düzenini devirmeye ve baskı, şiddet ve sömürüden arınmış özgür bir toplumun doğmasını sağlamaya yetenekli tek sosyal güç proletaryaydı.

Kurulu düzene şiddetle karşı olan Marx ve Engels, kadınlara sahip olunmasına da karşıydılar ve burjuva düzenin desteği olan aileyi de yazılı ve sözlü olarak şiddetle eleştiriyorlardı. “*Günümüzün burjuva ailesi hangi temele dayanıyor? Sermayeye ve kişisel kâra. Ailenin bütünlüğü sadece burjuvazi için mevcut, ancak burjuvazi proleterlerde bütün ailelerin zorla ortadan kalkmasının, kamu fuhşunun gerekçesidir.*” Komünist hareketin kurucusu olan bu metinde, kadını kocasının özel mülkiyeti yapan evlilik kurumuna da saldırılıyor. Marx ve Engels, komünistleri kadını toplumun malı yapmakla suçlayan burjuvalarla alay ediyorlardı: “*Bir burjuva için karısı, sadece bir üretim aracıdır. O, üretim araçları ortaklaşa kullanılmalıdır sözünü duyunca, doğal olarak kadınların da bu sosyalleşme, yani ortak kullanma kaderini paylaşacakları sonucuna çıkarıyor. Burjuva, tam anlamıyla, kadını bugünkü 'sadece basit bir üretim aracı olma' rolünden koparıp almanın söz konusu olduğunu bile anlamıyor.*”

Kadınlar 1848 Devrimi boyunca, çalışma hakkı için mücadele ettiler ve Lüksemburg Komisyonu'na kendi delegelerini seçtiler

Paris'te, 1848'de yeni bir devrim patlak verdi. Böylece iki nesil, üç devrimci dönem yaşadı. Başka bir deyişle, proletaryanın toplantı, örgütlenme, kamu işlerine müdahale etme, kulüplerdeki tartışmaları yönlendirip kontrol etme alışkanlık ve tecrübeleri, 1848'de yeniden çiçeklenip gelişti. Önceki devrimleri canlandıran, hareketlendiren, eşitlik ve kardeşlik gibi fikirler, yüksek ve güçlü seslerle ifade edildi. İşçi sınıfının gelişmesiyle bu fikirler sosyalizmle renklendiler, sosyalizme büründüler.

1848 Devrimi boyunca, *Kadınların Sesi* gazetesi kuruldu. Kadınlar için siyasi haklardan yararlanma fikrini savunan kadın ve erkekler, bu gazete etrafında toplandı. Bu gazeteye katılan ve eskiden Saint Simon'cu olan Jeanne Deroin, kendisine siyasi hakların verilmesini beklemedi. Kanun izin vermese de 1849 genel seçimlerine aday olarak katıldı.

Kadınlar, 1848'in devrimci hareketliliğinden, oy hakkı, aynı zamanda çalışma hakkı, yani ekonomik bağımsızlık hakkı istemek için yararlandılar. Kadınlar seçme ve seçilme hakkını alamadılar da, Lüksemburg Sarayı'nda kurulan, Louis Blanc'ın başkanlık ettiği, Emekçiler için Hükümet Komisyonu'nun oluşturulması çerçevesinde, işçiler sadece seçme değil, aday olma ve seçilme hakkını da kazandılar.

JEANNE DEROIN

Jeanne Deroin: kendini yetiştiren bir işçi kadın
1831'de "kadının köleleştirilmesine" karşı çıktı.
Haziran 1848'den sonra D. Veret'le birlikte yayınladığı gazetede kadınların, özellikle işçi kadınların haklarını savundu.

Bakır parlaticısı, örgü ören kadınlarla, Louis-le-Grand Lisesi'nin çamaşırcısı bir kadın da, Lüksemburg Komisyonu'na seçildi... Saint Simon'cu bir terzi olan Désirée Véret de, Paris'in 2 numaralı semtindeki (arrondissement) işçiler tarafından, delege olarak bu komisyona seçildi. Véret bir atölye yönetiyordu ve burada hüküm sürecektir bir erkek vesayetini reddediyordu. Görevinden çarçabuk alındı. Kadınlar, Şubat Devrimi ile 1848'in Haziran Ayaklanması arasındaki birkaç ayda, ilk defa oy kullanma haklarını kullanarak, bu komisyona kendi delegelerini seçerek çok şey öğrendiler. Evle ilgili işlerin müşterek yönetilmesi projelerini tartıştılar. Ateşli bir biçimde eleştirerek, işin örgütlenmesi konusunda tavır aldılar. Sonuç olarak, ayaklanan işçiler üzerine çullanan Haziran baskı ve şiddetini yaşadılar.

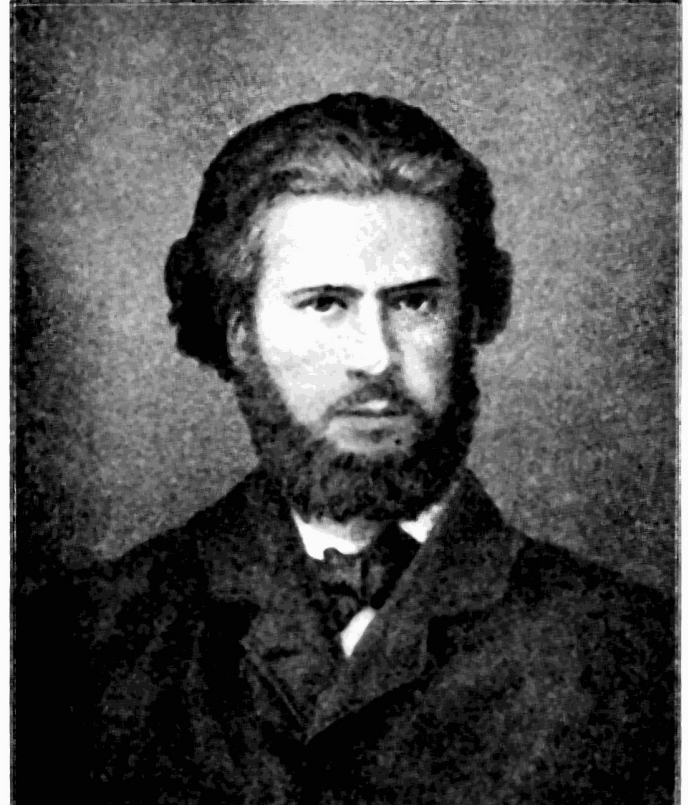
Kadınların çalışma hakkı talebi karşısında işçi hareketi

1848'in Haziranı'nda işçi ayaklanmasının şiddetle bastırılmasından sonra hareket yavaşladı ama hızla örgütlenme çalışmasını ele aldı. İşçi hareketi, her biri farklı teoriler ve taktikler geliştiren çeşitli akımlara tanık oldu. Örneğin Blankistler, iktidarı kararlı ve küçük bir grup insanla almayı örgütlemeye çalışıyorlardı. Anarşistler, devletin her türüne karşı çıkıyorlardı. Yardımlaşma dernekleri çerçevesinde örgütlenenler (mutualistler) ümitlerini işçi kooperatiflerinin örgütlenmesine bağlamışlardı. Komünistler ise Marx ve Engels etrafında örgütleniyordu. Bütün bu akımlar, 1864'te kurulan Uluslararası İşçi Derneği'nde (Uluslararası İşçi Birliği adıyla da biliniyor) bir araya geldiler. Bu örgüt, patronların, farklı ülkelerin emekçilerini birbirine karşı kışkırtmak için kullandığı rekabete karşı mücadele etmek için, işçilerin uluslararası çapta örgütlenmesini amaçlıyordu. Kadınların da mücadele ettiği, hatta yönetimine katıldığı 1. Enternasyonal'in bağrında, grevin veya ücret artışı taleplerinin meşruluğu gibi birçok konu tartışıldı. Bu militanlar, ayrıca kadınların çalışma hakkını da tartıştı. Anarşizmin Fransız öncüsü olan Proudhon, kadınların çalışmasına karşıydı. Ona göre kadınlar fiziksel, entelektüel ve ahlaki anlamda erkeklerden daha düşük düzeydeydi. Hatta düzey düşüklüğünün derecesini hesaplamak için matematiksel bir formül icat etti. Proudhon için kadınların varlık şartı, bir eş bulup evlenmek ve bir aile kurmaktan ibaretti. Ayrıca kadının yerinin iş yeri değil, evi olduğunu düşünüyordu.

İşçi hareketini canlandırıp hareketlendiren bu tartışmada Marksistler, açık ve net bir biçimde, kadınların çalışmasından yana tavır aldı. Eugène Varlin ve Nathalie Lemel gibi kolektivizmden yana militanlarla bir araya

geldiler. İki de cilt işçisiydi. 1865'teki ciltçi işçilerin greviyle deneyim kazanmışlardı. Bu deneyimlerinden öğrendiklerine göre, proletaryanın hem kadın hem de erkeklere, bütün güçlere ihtiyacı vardı ve işçi sınıfını bölmek isteyen herkesi işçi hareketinden kovmak, dışlamak gerekiyordu.

Bununla birlikte, Birinci Enternasyonal'in Fransız seksiyonunda, kadının çalışmasından yana olan militanlar azınlıktaydı. Bu durum, Paris Komünü'nün, 10 hafta boyunca, kadın ve erkek işçiler tarafından yönetilen ilk işçi devleti olmasını engelleyemedi.

Eugene Varlin ve Nathalie Lemel, 1865'te Uluslar arası İşçi Birliği'ne katıldılar.

Paris Komünü, kadın ve erkek işçiler tarafından yönetilen ilk işçi devleti

III. Napolyon'un Prusya'da yenilmesinin ardından, 1870'te, Paris'te Cumhuriyet ilan edildi. Paris halkı, deneyimlerinden yola çıkarak, Prusya orduları tarafından kuşatılmış olan Paris'in savunmasını kendi elleriyle yapması gerektiğini biliyordu. Çünkü Cumhuriyetçi Hükümete hiç mi hiç güveni yoktu. Silahlandı, örgütlendi ve kendine özgü hükümetini, yani Paris Komünü'nü kurup uygulamaya koydu. Bu ilk işçi devleti, emekçilerin, aynı zamanda örneğin evlerinden atılan yoksulların maruz kaldığı baskı ve şiddetin her türüsüne karşı mücadele etti. Dinin topluma el koymasına,

toplum üzerindeki hakimiyetine saldırdı. Her kim olursa olsun, ne olursa olsun, tüm çocuklara eğitim verilmesine karar verdi. Ve bu hükümet kadınlara oy kullanma hakkı vermese de cinsiyetler arasındaki eşitsizliğe, kadın erkek eşitsizliğine de saldırdı.

“Kadınlar, bu korkunç kitlenin başını çekiyor.” Saint Eustache kilisesi baş rahibi Coullié, Komün boyunca tuttuğu günlükte gördüklerini, yaşanan olayları, işte böyle dehşetle ifade ediyor. Karl Marx tarafından alıntı yapılan İngiliz *Times* gazetesi muhabiri, kadınların devrime katılıma coşkusunu şöyle dile getiriyor: *“Eğer Fransız ulusu sadece kadınlardan oluşsaydı, bu ne korkunç bir ulus olurdu!”*

Komüne seçilen ve Komün Hükümeti’ni oluşturan 92 kişi arasında bir tane bile kadın yoktu. Buna rağmen kadınlar her yerdedi. Onlar su yüzüne çıkan kulüplerdeydiler: Madam André bir çamaşır yıkayıcı, temizleyiciydi ve Sosyal Devrim Kulübü’nün sekreteriydi; Blanche Lefebvre, bir kadın terzisi, şapkacısıydı, bu Kulüpte her akşam söz alıyor, kırmızı eşarp takıyor ve kemerinde tabanca bulunduruyordu. Kadınlar, İhtiyat Komitelerinde yer aldılar. Örneğin Louise Michel, Montmartre İhtiyat Komitesi’nde idi. Michel, Blankici bir ilkokul öğretmeni idi, sonradan anarşist oldu. Kadınlar, kentin her ilçe belediyesinde 24 saat boyunca, sürekli insanlarla görüşmeler yapıyordu. Komünün savunmasını, yiyecek, cephane ve ayrıca eğitimi sağlamak için yapılan bu görüşmelerde gönüllüler görev alıyorlardı. Bu kadınlar, Louise Michel gibi silahlıydı, Paris kapılarında nöbet tutuyorlardı. 12. belediyede işçi Albay Adelaïde Valentin ve Yüzbaşı Louise Neckbecker komutasında, bir kadınlar alayı kuruldu.

Kuşatma altındaki Paris şehrinde birçok insan açtı, yiyecek bulamıyordu. Buna rağmen, özgür, yani evlilik dışı ilişkilerin resmileştirilmesi ve evlilik dışı doğan bütün çocukların kanuni olarak tanınması gibi kadın haklarıyla ilgili bazı önlemleri sonraya bırakmadı, geciktirmedi. Komün ayrıca, ayrılma hakkını ve nafakayı uygulamaya koydu. *“İnsanın ticari sömürüsü”* olarak kabul edilen fuhuşu ve kadınların gece çalışmasını yasakladı.

Eşitlikçi talepler çok somut bir şekilde kendini ortaya koyuyordu. Örneğin, işçi sınıfının içinde çok yaygın olan evlilik dışı özgür birliktelik, bir toplantının ortasında soru biçiminde ortaya çıkıverdi. Örneğin, neden bir Ulusal Muhafız’ın evlenmemiş karısı, kocasının maaşından pay alan, resmi olarak evli kadının haklarıyla aynı hakka sahip değildi? Evli olsun ya da olmasın bütün Ulusal Muhafız eşlerinin yemek yiyebilmeleri, yaşamalarını sürdürebilmeleri için gerekli birkaç kuruş alabilmeleri için, evli olmayan eşlerden daha çok evli kadınları koruyan burjuva kanununa saldırmak gerekiyordu. Komün bunu yaptı.

Elbette bunlar devrimin bütün ön yargıları ortadan kaldırdığı anlamına gelmiyor. Ancak kadın düşmanı fikirlerin direnmesine karşı savaşmak isteyenler için devlet nezdinde destek bulmaları garanti altına alındı. Komüncü André Léo, emirleri altında çalışan sağlık çalışanlarına kötü muamele eden doktorlara, kaba bir biçimde saldırdı. Komün anti feminist ön yargılara sahip olmayan doktorlar buldu ve bunları üç veya dört kadınla birlikte birkaç sağlık biriminin başına getirdi. Komünün sembolik şahsiyeti Louise Michel'e gelince, fahişelerin çıkarlarıyla ilgili müdahalelerde bulundu. Fahişeler, sağlık birimlerinde çalışmak istediler ama bazılarına göre Komün savaşçıları tedavi edip iyileştirmek için yeterince saf, temiz ve masum elleri yoktu. Louise Michel için bu kabul edilebilir bir şey değildi. Çünkü toplumun kurbanları olan fahişelerin de doğmakta olan bu yeni dünyada var olma hakları vardı. Komünün bağrında yer almak ve yararlı olmak isteyen bu kadınları kabul edeceklerinden emin olduğu, iyi tanıdığı ve güvendiği 18. belediyenin İhtiyat Komitesi'ne başvurdu, onların desteğini aldı.

Kadınlar Birliği bir işçi örgütünün embriyosunu oluşturuyor

Komün'ün ayakta kalabildiği birkaç hafta boyunca, 1. Enternasyonal tarafından kurulan bir örgüt, Paris'in Savunulması ve Yaralıların Bakımı İçin Kadınlar Birliği, önemli bir rol oynadı. Bu örgüt aydınlardan, öğretmenlerden, gazetecilerden, her şeyden önce de işçilerden oluşuyordu. İşçi kadınlar, o dönemin kadın işçi sınıfının görünümüne göre, terziler, makineciler, kadın şapkası kalıpçıları, iç çamaşırı terzileri, bot üretiminde çalışan kadınlar, şapka yapımcıları ve satıcıları, temizleyiciler, karton yapımcıları ve ambalajcılar, dantel üreticileri ve satıcıları, kravat yapımcıları, ciltçiler, ilkökul öğretmenleri, parfüm yapımcıları ve satıcılarıydılar... Bu kadın işçilerin dört tanesi, Nathalie Lemel, Aline Jacquier, Blanche Lefebvre ve Marie Leloup, Kadınlar Birliği'nin yönetimindeydi.

Bu yöneticiler grubu içinde aynı zamanda genç bir Rus kadın, Elisabeth Dmitrieff vardı. Soylu bir aileden gelen Dmitrieff, 1860'lı yıllardan itibaren Rusya'da, sosyalist fikirlerin uyanmasıyla etkilenen bütün bir neslin aydınlar grubuna dâhildi. Sadece kâğıt üzerinde geçerli bir evlilik yaptı ve İsviçre'ye okumaya gitti. Orada, Birinci Enternasyonal'e üye oldu. Yoldaşları onu, Londra'daki Karl Marx ile görüşmesi için seçtiler. Marx ondan Paris'te ilişkilerini yürütecek kişi olmasını istedi. Dmitrieff o dönemde 20 yaşındaydı. Böylece kendini, 1871'de Paris'te buldu. Burada,

Paris'in Savunulması ve Yaralıların Bakımı İçin Kadınlar Birliği aracılığıyla, Komün'ün örgütleyicilerinden biri oldu.

Kadınlar Birliği militanları, Komüncülerin (Communards) Paris'in savunmasını hazırlamaları için ve aynı zamanda kadınların çalışma hakkı için aktif bir biçimde çalıştılar. Birlik, Komüne seçilen, Ticaret ve Çalışma Komisyonu sorumlusu Léo Frankel'e başvurdu. İşsizlikle, özellikle kadınların işsizliğiyle mücadele etmek için, sahipleri tarafından terk edilmiş atölyelerin yeniden işletilmesini önerdi. Birlik ayrıca, Komünün askeri teçhizat siparişlerini, emekçiler tarafından ele alınan bu atölyelerden temin etmelerini de önerdi. Komün yöneticileri, açıkça bu fikri hemen benimsediler ve derhal uygulamaya koydular. Girişim bu konuyla temelden ilgilenen emekçilerden geldi. Bu projenin gerçekleştirilmesi çok çabuk ve demokratik oldu. Emekçilerin kendileri karar veriyor ve bu kararları uyguluyorlardı. Bu bir işçi üretim örgütünün embriyonuydu.

Kanlı hafta boyunca, Thiers'in arkasındaki cumhuriyetçi hükümetin baskı ve şiddet uygulayan orduları, Komün içinde alma cesaretini gösterdikleri yeri, savaşçılara çok pahalıya ödettiler. Bir Komüncü olan Lissagaray şöyle yazıyordu: *"25 Mayıs 1871 Perşembe günü, Ulusal Muhafızlar Château d'Eau sokağındaki (Su Şatosu Sokağı) barikatları terk ettiğinde, bir kadın taburu koşarak onların yerlerini almaya geldi. Tüfeklerle silahlanmış bu kadınlar, hayran kalınacak bir şekilde «Yaşasın Komün» çığlıklarıyla savaştılar. Saflarında birçoğu genç kızlardı. Bunlardan biri on dokuz yaşındaydı, [...] cin gibi savaştı ve tam alnının ortasından aldığı bir kurşunla öldü. Sağ kalan 52 tanesi, Versay'lılar tarafından çevrilip silahsızlaştırıldıktan sonra kurşuna dizildi."*

Paris Kōmünü'ne katılan ve tarihini yazın Lissagaray'a göre Beyaz Meydan'daki mücadeleye 120 civarında silahlı kadın katıldı.

Marksist sosyalist hareket, kendi saflarına militanlar alarak büyüyen bir karşıt güç

Komün yenildi, ezildi ama işçi hareketi yeniden güçlendi. 19. yüzyılın son yarısında, Karl Marx ve Friedrich Engels'in fikirleri etrafında örgütlendi. Fransa'da ve dünyanın diğer yerlerinde, Marksist temeller üzerinde işçi partileri inşa edildi. İşçiler, aydınlar, doğmakta olan yeni sosyalist partilere bağlandılar. Bu partiler, kadın ve erkek arasındaki eşitlik talebini çabucak gündemine aldı.

Böylece, Jules Guesde'in Fransız İşçi Partisi, 1879'deki kongresine kadınların oy hakkı için mücadele eden bir militan olan Hubertine Auclert'i davet etti. Auclert, sosyalistlere "*Ortak zalimlere karşı saldırı ve savunma ittifakı, eylem birliği yapmayı*" önerdi. Yaptığı konuşma, bir araya gelmiş, programlarına "*kadınların medeni ve politik eşitliğini*" kaydetmiş olan yüz otuz delege tarafından coşkuyla alkışlandı.

Burjuvazinin her şeyi çarçabuk değiştirdiği bir dünyada, evrimsel fikirler kendi yolunu buldu. Gelişen kapitalist toplum, aynı zamanda onunla nasıl mücadele edilmesi gerektiğini anlamının araçlarını da sağladı. Daha önce de sözü edilen, Engels'in *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* konusundaki fikirleri, Alman Sosyalist Parti'nin yöneticisi August Bebel tarafından, ilk olarak 1879 yılında yayınlanan, *Kadın ve Sosyalizm* adlı kitabında halka mal edildi. Bebel, Engels gibi, diğer fikirleriyle birlikte, kadınların kurtuluşunun kapitalist sömürünün ortadan kalkmasıyla olacağını savundu. Sosyalist militan nesiller, devrimci mücadeleye, sosyalist ideallerle ve aynı zamanda kadınları mücadelede yoldaş olarak kabullenmeleri için bu kitapla eğitildi.

Marksist sosyalist partiler, dünyada yüz binlerce proleteri örgütleyen kitle partileriydi. Bu partiler; sendikalar, halk eğitimi ve spor dernekleri, kütüphaneler, gazeteler, gençlik ve kadın örgütleri aracılığıyla, sömürülen milyonlarca kişinin sınıf bilincini geliştirdi. O dönemde çıkan çok sayıda

sosyalist gazete, işçilerin haksızlıkları ihbar etme ve intikam alma silahı oldu.

Lille’de, haftalık olarak çıkarılan sosyalist bir gazete, emekçilerin burada çalışma koşullarını, patronların, ustabaşı ve şeflerin suistimallerini ve aynı zamanda cinsel tacizleri ihbar etmeleri için “Zindanların İçinden” adlı bir başlık açtı. Genellikle suçlular ve olayın geçtiği fabrika adlarıyla anılıyordu. İşte Lille’de çıkarılan 12 Ekim 1884 tarihli *Sömürülen* adlı gazetede yayınlanan bir örnek: “*Bay Decoq’un [...] her gün öğle yemeği saatinde atölyelerden geçtiği ve kadın işçilerin eteklerinin altına bakabilmek için hemen hemen akrobatik bir pozisyon aldığı doğru mu?*” Kadın işçilere verilen tavsiyeler ise şöyle: “*Bu atölyenin bütün kadın işçilerine, işbaşı yaptıklarında [...] bir araya gelip bu aşağılık genç adama hep birlikte güzel bir dayak atmalarını, gerekirse pantolonunu indirip kışına hiç unutamayacağı, hep hatırlayacağı iyi bir tekme atmalarını tavsiye ediyoruz.*”

Cinsel taciz karşısında çok çeşitli kolektif tepkiler yaşandı. Örneğin, 1905’de Limoge’daki bir porselen fabrikasında, ustabaşının istediği gibi davranmasına izin vermeyen genç bir kadın işçinin işten atılmasının ardından büyük bir grev patlak verdi. Bu grev, kitlesel ve güçlü mücadelelerin var olduğu koşullarda ve işçi sınıfının örgütlenme düzeyinin yüksek olduğu bir bölgede yapıldı.

1893 Zürih, soldan sağa: Dr. Simon, Frieda Simon-Bebel, Clara Zetkin, Friedrich Engels, Julie Bebel, August Bebel, Ernst Schatter, Rejine Berstein, Eduard Bersstein.

Sosyalist kadınlar, işçi sınıfı hareketine angaje olmalarıyla, bir biçimde bir karşı güç oluşturdular. Yani, kendine özgü örgütleriyle, kendi yayınlarıyla, kendi ahlakıyla, kendi mücadele ve dayanışma gelenekleriyle, kendine özgü fikirleriyle, kendi kütüphaneleri ve Marksist eserleriyle bir çeşit paralel bir toplum, işçi sınıfı toplumu yarattılar... Militana dönüşen bütün bu kadınlar, başka bir toplum, insanlık için mücadele eden isyancılar ordusunun bir parçasını oluşturdular.

Çünkü ezilip sömürülen bir kişi mücadeleye başladığı anda bile baskı ve sömürüye son verir, özgürleşmeye başlar. Ve bu mücadelenin sonucu ne olursa olsun böyle gelişir.

Adelheid Popp: Sosyalist bir militana dönüşen *Bir Kadın İşçinin Gençliği*

Avusturya Sosyal Demokrasininin yöneticisi olan Adelheid Popp, hikâyesini *Bir Kadın İşçinin Gençliği* adlı kitabında anlattı. Popp, 19. yüzyılın sonunda Avusturya'da yaşadı ve on iki yaşındayken çalışmaya başladı. Erkek kardeşinin sosyalist bir arkadaşı aracılığıyla politikayla ilgilenmeye, politikleşmeye başladı. Bu kişi ona bir gazete veriyordu. Gazeteleri okuyarak önceden hiç yapmadığı bir şeyi yaparak kendi işçi koşulları üzerinde düşünmeye başladı. Gazetenin coşkulu bir okuyucusu oldu. Etrafında da satmaya başladı. Gazetenin bazı bölümlerini, iş yerindeki arkadaşlarına yüksek sesle okuyordu. Sonra kardeşine eşlik ederek, Sosyal Demokratların bir toplantısına gitti. Salondaki tek kadındı. Yapılan konuşmalar onu daha da çok heyecanlandırmış, duygulandırmıştı. Kendi durumunun tek ve yalıtılmış olmadığını görmüştü. Edindiği bilgileri kendi sınıfının diğer emekçileriyle paylaştı. Popp sosyalist fikirleri benimsemesine rağmen, kadın olmaktan kaynaklanan koşulları gerekçesiyle partiye üye olmayı düşünmüyordu. Birkaç toplantıdan sonra, kendi çalışma koşullarını dile getirmek üzere söz almaya cesaret etti. Ve bir işçi olarak, Sosyal Demokrat Parti'nin üyesi olup, kapitalizme karşı savaşanların büyük ordusuna katıldı. Daha sonra kışkırtma gazetesinin hazırlanmasına, kadınların yöneticisi olarak katıldı. Gazetenin yazarlarından biri olduğunda, kendini erkek arkadaşlarına nasıl dayatması gerektiğini de anlattı. Çalışma odasında soğuk bir hava esmesine rağmen, sobaya odun dolduran yani ev işleriyle uğraşan bir kadın değil, etrafındaki erkekler gibi siyasetle uğraşan, herkes tarafından paylaşılan somut siyasi görevleri üstlenen bir kişi olmayı tercih etti.

Clara Zetkin, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin yöneticilerinden biri ve aynı zamanda da 1907 yılında ilk kongresini yapan Kadınların Sosyalist

Enternasyonalî'nin kurucusu ve yöneticisi oldu. Aynı yıl bu enternasyonalde, burada bulunan delegeler tarafından kabul edilen kadınların oy hakkıyla ilgili bir kararı savundu. Bu, sosyalist militanların toplumda ve aynı zamanda da sosyalist partilerde başlattıkları aktif bir kampanyanın başlangıç noktası oldu. Çünkü kadınlar, sosyalist partilerde bile, sosyal alışkanlıkların sebep olduğu cinsel ön yargılarla mücadele etmek zorundaydılar. Bu mücadele içinde, aynı yıl, kadınların oy hakkı mücadelelerini benimseyip programında yer veren İkinci Sosyalist Enternasyonal'e güvenebilirlerdi.

İşçi sınıfının güçlerini bölen cinsiyetçi veya mesleki (korporatist) ön yargılar

Patronların işçi sınıfının bağrında, onun gücünü azaltmak için sürekli olarak kullandıkları her çeşit bölücü uygulamayı olduğu gibi, cinsiyetçi zehirlenmeyi de aşabilmek için sosyalist devrimci bir partinin sınıf bilinci gerekiyor. Patronların faydalandıkları en büyük zayıflık ise mesleki (korporatist) ön yargılar. Yani savunulması gereken özel bir meslek dalına ait olma yanılıcı fikri. Lille matbaa dizgi işçileri sendikası, 10 Mayıs 1894 tarihli gazetesinin ilk sayısında açıkça şunları belirtiyordu: «*Davamızı, hatta eğer kadınlar sanayimize girerlerse işlerini kaybedecek olan bütün emekçilerin de davasını yararlı bir biçimde savunmak için bu gazeteyi kurduk.*» Biraz ilerde de şu ifadeler bulunuyordu: «*Kitap sektöründe çalışan emekçiler, yaklaşık 40 yıldan beri, kadınların tipografi, dizgi işlerinde çalışmalarına karşı mücadele ediyorlar. Bunu ekonomistlere yürekten bağlı bazı gazetelerin ikiyüzlü bir biçimde çağrıştırdıkları gibi, kadınların çalışmasını engellemek için yapmıyorlar; kadın istihdamı ücretlerin azalmasının ve işsizliğin artmasının bir nedeni olduğu ve bu durumu engellemek için yapıyorlar. [...]*»

Ezilenler arasında yaygın olan bu ön yargılar, ekonomiyi egemenliği altına almış olan burjuvazinin bütün topluma mâl etmek istediği fikirlerin sonucuydu. Amerikalı sendikacı militan Maman Jones, hemen hemen aynı dönemde, zihinler üzerinde kurulan işte bu diktatörlük karşısında şunları söylüyordu: «*Onların karşısında onlara fikir vermek için patronların YMCA'sı (gençlik derneği), rahipler, patronların ilkokul öğretmenleri, doktorları ve patronların gazeteleri bulunuyor. Bu yüzden de fazla bir fikirleri yok.*»

Patronlar işçileri bölmek için, kadınlara karşı erkekler, yerlilere karşı yabancılar gibi rekabetler üzerine oynuyorlar. Bununla savaşmak ve başa

çıkılmak için militanlara, din, renk ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin bütün ezilenlerin genel çıkarlarını temsil etme yeteneğine sahip bir politik parti gerekiyor.

1909 Meru; kadınların yönettiği grevde yürüyen kadınlar

Nancy kentinde bir grev örneği...

Patronlar bölmeyi başardıklarında daha da güçleniyorlar. 1901 yılında Nancy kentinde Berger-Levrault matbaasında topografların, dizgi işçilerinin ücretlerle ilgili grevi patlak verdi. Patron grevi kırmak için, kadın dizgi işçilerine çağrıda bulundu ve Nancy'ye gelip çalışmayı kabul eden kadın dizgi işçileri buldu. Hatta bu kadın işçiler bu olayda, o ana değin sızmalarının imkânsız olduğu bir kaleye girme, topograf, dizgici olarak çalışma fırsatı görüyorlardı, çünkü erkek dizgi işçileri tarafından reddediliyorlardı. Ayrıca bu işçiler onların sendikaya kayıt olmalarını da yasaklamıştı. Kadın işçiler kendilerine ait özel bir sendikada örgütlenmişlerdi. Nancy'de sendikaların ve emekçilerin bir araya geldikleri, toplanıp fikir alışverişinde buldukları yer olan Emek Borsası yöneticileri (La Bourse du Travail de Nancy), kadın dizgi işçileri sendikasını grev kırıcı gibi davrandığı için ihraç etmeye karar verdi. Fransa'da feminizmin tanınmış şahsiyetlerinden biri, aynı zamanda da feminist gazete *La Fronde*'un yazı işleri müdürü olan Marguerite Durand, bu konuyu ele alarak kadın

topografların sendikasının yeniden Nancy *Bourse du travail*'ına kabul edilmesi için bir kampanya başlattı. Sonuçta başarılı olup geri alınmalarını sağladı.

Bu mücadelenin bilançosu, kadın topograflar matbaada işe alınsa da, onların sendikaları Nancy Emek Borsası'na yeniden kabul edilse de... Patronun bölme üzerine oynayarak mücadeleyi kazanması oldu. Ve feministler uzun bir süre, suçlayıcı "grev kırıcı" yaftasını taşıdılar.

Meru'de karşıt bir örnek: İşçi sınıfı bölünmenin üstesinden gelince...

Ne mutlu ki, patronlar her zaman kazanmıyorlar ve sınıf bilinci bazen patronlar tarafından oynanan bölme oyunlarını, girişimlerini aşabiliyor. Oise bölgesindeki Meru'de, 1909 yılında, düğme üreten işçilerin yürüttükleri uzun ve kararlı bir grev sırasında tam da bu yaşandı. "Düğmeciler" diye adlandırılanlar hem kadın hem de erkek işçilerden oluşuyordu. Aynı yerde ama farklı mesleklerde çalışıyorlardı. Patronlar grevin iyice yerleştiğinin farkına varınca, grevcileri bölmek için bir girişimde bulundular. İşçilerin kolayca vazgeçeceklerini düşünerek, sadece temel olarak kadın meslekleriyle ilgili bir ücret artışı önerdiler. Bu başarısız bir girişim oldu çünkü grev devam etti. Patronlar, birkaç hafta sonra, kenti kuşatan orduyu getirttikten sonra, tekrar bölme üzerine oynadılar. Ancak ilk girişimlerinden kötü bir anıları olduğu için bu defa ücret artışını erkek meslekleri için önerdiler. Yeni bir başarısızlıkla karşılaştılar ve Meru düğmecilerinin grevi, erkek ve kadın düğme üreticisi işçilerin kolektif mücadelesi ve zaferiyle sona erdi.

Burjuva feminist örgütler...

Kadınların hakları için ancak kapitalist toplumun sınırladığı çerçevede mücadele...

19. yüzyılın sonlarında, aynı zamanda, kapitalist toplumun çerçevesi içinde kadın haklarını talep eden ama bu sistemi sorgulamayan feminist örgütler çiçeklendi, birbiri ardına ortaya çıktı.

Fransa'daki bütün dernekler, örgütler ve kadın birlikleri aynı alanda mücadele etmiyor, aynı taktikleri benimsemiyorlardı. Feminist hareket çoğulcu ve çok sesliydi. Örneğin, Cumhuriyetin henüz çok genç olduğunu, onu zayıflatma tehlikesi bulunduğunu düşündükleri gerekçesiyle kadınlar için oy hakkı talep etmemeyi tercih eden dernekler, örgütler, kadın birlikleri

vardı. Örneğin boşanma hakkı gibi medeni hakları kazanmaya çalışan ve en temel ve birincil olarak diğer bütün hakları etkileyecek olan oy hakkını elde etmek için mücadele eden örgütler de bulunuyordu. Her şeyi bir anda istememek gerektiğini düşünen, daha kolay elde edeceklerini ümit ederek hakları parçalayıp bölerek talep eden örgütlenmeler de vardı.

Bu örgütler sosyalistler tarafından genellikle “burjuva” feministler diye nitelendirilen, burjuva kökenli kadınlar tarafından yönetiliyordu. Bu kadınlar kapitalizmde devrim yapmadan kadın ve erkek eşitliğine ulaşabileceği yanılgısını yaygınlaştırıyorlardı.

Almanya'da, 1894 yılında işçi militanlar ve burjuva feministler arasında güçlü, büyük bir anlaşmazlık, düşmanlık vardı. Hatta dışlama söz konusuydu. Örneğin Alman Kadın Dernekleri Federasyonu, kadın işçi örgütlerinin kaydını, bu örgütler sadece emekçilerin haklarını savunuyor gerekçesiyle reddetti. Sosyalist Clara Zetkin'e gelince, o da kadın işçilerin burjuva kadınlardan, özellikle de İngiltere'deki Suffragete'lerden yani oy hakkı için mücadele eden kadınlardan ayrı örgütlenmesi için mücadele etti.

Sosyalist hareket, kapitalist topluma ve onun sayısız adaletsizliğine karşı kendisini inşa etti. Kadınlara bir yandan farklı perspektifler sunarak diğer yandan da hak elde etme mücadelelerinden yana oldu. Alman Sosyalist Partisi'nin ve ayrıca da İkinci Enternasyonal'in tanınmış liderlerinden biri olan Rosa Luxemburg, 1912 yılında şunları yazıyordu: «Kadınların oy hakkı amaçtır. Ancak bu hakkı elde edecek olan kitle hareketi, sadece kadınların hareketi değildir, bu proletaryanın kadın ve erkeklerinin ortak sınıf

uğraşlarıdır. Almanya'da günümüz koşullarında kadınların haklarından yoksun olmaları, insanların yaşamına ayak bağı olan, onu engelleyen zincirin sadece bir halkasıdır.»

Rosa Luksemburg, sosyal demokrat parti yöneticisi, Alman Komünist Partisi kurucularından olup ocak 1919 Alman devrimi sırasında katledildi.

Kadınların giderek daha da artan bir biçimde üretim sektöründe, ayrıca da ücretliler olarak devlet aygıtında yer almaları, “burjuva” kadın örgütlerini ileri doğru itiyordu. Buna rağmen kadınlar kanunlar karşısında azınlık olarak kabul ediliyorlardı ve ne medeni ne de siyasi hakları vardı. Kadınlara daha çok yer veren toplumun evrimleşmesiyle, onlar üzerindeki hâkimiyeti sağlayan eski arkaik hukuki yapı arasında saçma sapan bir uyumsuzluk söz konusuydu. Ve bu durum kadınları hapseden burjuva toplumunun dar çerçevesini sarsmak, parçalamak isteyen feminist mücadeleyi besliyordu.

ABD, Fransa ve İngiltere’de, feminist örgütlerin liderleri küçük burjuvaziye, hatta burjuvazi ya da aristokrasiye ait olsalar bile, onlar da kadın olarak daha az ezilmiş değillerdi. Bu kadınlar mücadelelerini sürdürebilmek için kendi sosyal sınıflarıyla, kökenleriyle ilişkilerini ve dayanışmalarını kesmek zorunda kaldılar. Bunu yapmaları için çok büyük cesarete ihtiyaçları vardı, çünkü kendi sınıflarının üyeleri onları affetmeyecek ve bunu onlara çok pahalıya ödetecekti.

İngiltere’de Suffragette, taleplerini baskı altına alan mengenyi parçalamak için şiddete başvurular

İngiltere 19. yüzyılın sonlarında işçi mücadelesinde bir yükselmeye sahne oldu. Çok sayıda grev patlak verdi ve işçi hareketi büyüyüp güçlendi. Aynı zamanda, “suffragistler” (sufrajistler, yani kadınlara oy hakkı verilmesi için mücadele eden kadın militanlar), imza toplama, siyasetçilerle ilişki kurma, milletvekillerini kadınlara oy kullanma hakkı veren bir kanunu kabul etmeleri için ikna etme gibi eylemlerle birçok girişimde bulundular. Hatta vergi oranına bağlı oy hakkı, yani sadece vergi ödeyen kadınların oy kullanması fikri bile başarısızlığa uğradı. Küçük sosyalist grupların ve sendikaların inisiyatifiyle 1900 yılında kurulan İşçi Partisi, Avrupa’da birçok sosyalist Parti bunu yapmışken, programında kadınların oy hakkına yer vermedi. İşçi Partisi, geleneksel burjuva partilerinden farklılaşmak istemiyordu. Böylece işçiler 20. yüzyılın başlarında, medeni haklar için mücadele eden ve daha çok orta sınıfların üyelerinden, hatta varlıklılardan oluşan örgütlere katıldılar.

Kadınlar için oy hakkını desteklemekte tereddüt eden, buna cesaret edemeyen siyaset adamlarını ikna etmeyi ümit eden bir kısım kadın militan gibi, siyasi haklar için mücadele eden bu militanların diğer bir bölümü de mücadeleyi bir adım daha ileri götürmeye karar verdi. Feminist örgütler bu sorun karşısında “sufrajistler”, yani oy hakkı konusunda legal kanuni yollarla

ikna etmeye çalışan kadın militanlar ve seslerini duyurmak için şiddete başvuran Emmeline Pankhurst'un süfrajeterleri ("suffragettes") olmak üzere ikiye bölündüler.

Emmeline Pankhurst, kadınların medeni haklarını talep etmek için 1903 yılında kurulan *Siyasal ve Toplumsal Kadın Birliği*'nin (UPSW - *L'union politique et sociale des femmes*) başkanıydı. Zengin bir ailenin kızıydı ve çok erken yaşlarda kadın hakları için mücadele etmeye başlamıştı. Kendisiyle tamamen aynı fikirleri paylaşan bir avukatla evlendi ve kızları Christabel, Sylvia ve Adela da daha sonra mücadeleye katıldılar. Feminizm, Pankhurstlarda bir çeşit aile davasına dönüşmüştü.

1905 yılında, Parlamentoda bir Anayasa reformu projesinin birçok defadan sonra bir kere daha ileri bir tarihe bırakılmasının ardından, Pankhurst'un örgütü, yöntemleri çok gösterişli olan yeni bir kampanyaya atıldı. Giderek daha da radikalleşen yöntemler söz konusuydu. Kadınlara oy kullanma hakkının verilmesiyle ilgili kanunun oylanmasına zorlamak için siyasetçileri taciz etmek amacını güdüyorlardı. Süfrajeterler (Suffragettes) kadınların oy hakkı konusunda konuşmacıları sorgulayarak, onlara meydan okuyarak toplantıları, mitingleri alt üst ediyor, sarsıyorlardı. Kadınların oy haklarına, süfrajeterlere karşı olan siyasetçilerin pencerelerini kırıyorlardı. Pastörlerin yani Protestan papazların kadınların oy kullanmasına karşı vaaz verdikleri kiliselerde, vaaz verilen yerleri ateşe veriyorlardı.

Süfrajeterler (Suffragettes) tutuklandılar, polislerin şiddetine, tekmelerine, dayaklarına ve cinsel tacizine maruz kaldılar. Onlara para cezaları verildi. Para cezalarını ödemeyi reddettiklerinde hapis cezasına çarptırılıp cezaevlerine gönderildiler. Tutuklandıklarında protestolarını sürdürmek için açlık grevi yaptılar. Açlık grevi yapanlar zorla beslendi. Çünkü İngiliz hükümeti, süfrajeterleri (suffragettes) susturmak için şiddetin her türüsüne başvurmakta tereddüt etmiyordu. Mücadeleleri daha baştan yenilmiş olsa da zayıflamadan devam ediyordu. Süfrajeterlerden (Suffragettes) biri olan Emily Davison, 1913 yılında bir at yarışı sırasında kendisini İngiltere kralının atının ayakları altına attı. Kadınlar için medeni hakların talebini kamuoyuna duyurmak ve mâl etmek isterken yaşamını kaybetti. Sadece Birinci Dünya Savaşı, Emmeline Pankhurst İngiltere'nin savaşçı ve emperyalist siyasetini benimseyip desteklediği zaman, süfrajeterlerin bu mücadelesini durdurdu.

Şiddetin tırmandırılması siyaseti, güven duymadıkları kanunlara boyun eğmek istemeyen, kendilerini sınırlayan siyaset boyunduruğunu kırıp parçalamanın olanaklarını arayan kadınların, süfrajeterlerin, bu militanların bilinçli seçimiydi. Olabildiğince radikal olan bu siyaset, bu hareketin bazı yöneticilerine göre, bütün kadınların kurtuluşu, baskı ve şiddetten

özgürleşmesi için değil, burjuva kadınlarının devlet aygıtına girmelerinin yolunu açmak içindi.

Pankhurst ailesinin kurduğu birlik de bu reformist siyaset nedeniyle dağıldı. Pankhurst'un kızları Sylvia ve Adela annelerinin örgütünü terk ettiler. Sylvia, sonuç olarak 1917 Rus Devrimi ve komünist fikirlerden coşku duyarak işçi hareketine katıldı.

İngiltere'de, otuz yaşından büyük kadınlar 1918 yılında oy kullanma hakkını elde ettiler. Bu onların mücadelelerinin sonucuydu ama aynı zamanda da Avrupa'yı etkisi altına alan devrimci dalganın dolaylı sonucuydu. Burjuva liderler, bütün burjuva düzeni yok etmekle tehdit eden devrimci güçleri beslemek yerine, savaştan acı çekmiş olan insanlara taviz vermeyi tercih ettiler. Ve tam da savaştan sonraki bu yıllarda Rusya'da yeni bir iktidar doğdu.

Birçok kez tutuklanan Emmeline Pankhurst'un bir tutuklanma anı

Sufrajyet militanlardan biri sokakta polis tarafından tutuklanırken

Rus Devrimi'ni

8 Mart 1917 Dünya Kadınlar Günü başlattı

Devrimden önce yarı feodal bir yapıya sahip olan Rusya'daki okuma yazma bilmeyenlerin oranı kadınlar arasında olduğu kadar erkekler içinde de çok yüksekti: Nüfusun üçte ikisi okuma yazma bilmiyordu. Rusya'da evli bir kadının dayak yememiş, şiddet görmemiş olması olanaksızdı, böyle bir evli kadın istisna kabul edilirdi. Hatta bir yasa buna açıkça izin veriyordu. Ayrıca, geniş geleneksel ailelerde, geleneklere göre, düğün gününde babanın damadına kırbaç vermesi gerekiyordu.

Buna rağmen, Rus devrim tarihinin her sayfasında kadınların adlarına rastlanıyor. 19. yüzyılın sonunda, kişisel terörizme başvurarak kitleleri Çarlığa karşı ayaklandırmaya çalışan Narodnik'lerin arasında birçok kadın vardı ve bu kadınların çoğu da entelektüel, aydın kadınlardı. Véra Zassoulitch 24 Ocak 1878'de Narodniklerin de maruz kaldıkları baskı ve şiddete son vermek üzere Petersburg valisi üzerine ateş açtı. Véra Figner Çar II. Alexander'a yapılacak saldırıları planlamak üzere örgütünün yarı askeri kanadını yaratma çalışmalarına katıldı.

Sofya Perovskaya, 1879 yılının Kasım ayında, Moskova'da I. Alexandre'a yapılan ancak başarısız olan saldırının hazırlanmasında yer aldı, aynı zamanda 1880 yılının bahar aylarında Odessa'da, yine başarısız olan başka bir saldırıda bulundu. Çar sonuç olarak, yine Sofya Perovskaya tarafından yönetilen bir bombalı saldırı sonucu, 13 Mart 1881'de Narodnikler tarafından öldürüldü. Sofya Perovskaya Rusya'da siyasi nedenlerle asılan ilk kadın oldu.

Daha sonra, aydınlar ve işçiler Rus Sosyal Demokrat Partisi'ne üye olup, onun militanları olarak mücadele ettiler.

Devrim, 8 Mart 1917'de Saint Petersburg tekstil işçilerinin greviyle başladı. Bu emekçiler diğerlerinden daha fazla baskı ve şiddete maruz kalıp sömürülen kesimdi. Devrim, grev ve protesto gösterileri yapan, silahlanan

sayısız kadın işçi ile yapıldı. Bu kadın emekçiler mitralyöz seksiyonunda, bilgi edinme ve casusluk hizmetlerinde mücadele ettiler. Kızıl Ordu'da, cephelerde hendek kazdılar. Yollara barikatlar kurarak nöbet tutuyorlardı ve mücadele kaçkınlarının, döneğin kaçmalarını engelliyorlardı. Bu kaçaklar, ellerinde silahları ile mücadele eden, savaşmaya, hatta ölmeye hazır olan kadınları görünce utanıyorlar, kendilerini kötü hissediyorlar ve mevkilerine geri dönüyorlardı.

Halk Komiserleri Konseyi, daha kuruluşunun ilk ayından itibaren içinde kadınların bulunduğu ilk hükümetti. Bolşevik yöneticilerden biri olan Alexandra Kollontay, sosyal asistan ve halk komiseri olarak atandı. Bolşevik militan Majorova, Ukrayna'da 1921 yılının sonbaharına kadar benzeri bir yönetici görevinde bulundu. Taşra kentlerinde, çok sayıda kadın komiser, işçi ve köylü bulunuyordu.

İşçi ve köylü konseyleri tarafından alınan önlemler ve Bolşevik Partisi'nin izlediği siyaset gurur duyulabilecek örnekler. Lenin haklı olarak şunları ileri sürüyordu: *“Hiçbir devlet, hiçbir demokratik mevzuat, Sovyetler iktidarının var olmaya başladığı ilk aydan itibaren kadınlar için yaptıklarının yarısını bile yapamadı.”*

Bolşevik iktidar, feministlerin Avrupa ve ABD'de mücadele ettikleri her şeyi gerçekleştirdi, uyguladı

Öncelikle Sovyet hükümeti tarafından çıkarılan kararnameler söz konusu. 1917 yılının Ekim ayında iktidarın ele geçirilmesinden yedi hafta sonra dini nikâh ortadan kaldırıldı ve evlilik basit bir sivil formalite haline geldi. Evlilik dışı olsun ya da olmasın bütün çocuklar ayırım yapılmaksızın aynı haklara sahip oldu. Boşanma karşılıklı rıza ve gönüllülük olduğu sürece özel yaşam düzeyinde basit bir iş oldu. Zina ve eşcinsellik artık suç kabul edilmiyor ve kanunen cezalandırılmıyordu. “Aile reisinin otoritesi” ifadesi Medeni Kanun'dan çıkarıldı. 1918 yılının Aralık ayında çıkarılan Aile Kanunu, karı koca arasında mutlak bir eşitlik sağlayan, özgürlük ruhu bakımından Avrupa'da ilk ve tek örnek oldu. Miras hakkı ortadan kaldırıldı. Bolşevik iktidarı ayrıca, 1920 yılının sonunda, kürtaşı yasallaştıran ilk Devlet oldu. Rusya'daki Müslüman kitleler hakkında ise, 1920 yılındaki ilk kongrede poligaminin yani çok eşliliğin ortadan kaldırılmasına, kız çocuklarının evlendirilmesinin yasaklanmasına ve başörtüsünün kullanılması zorunluluğunun da ortadan kaldırılmasına karar verildi. Eğitim erkek çocuklar için olduğu kadar kızlar için de zorunlu kılındı.

Ancak iktidardaki komünistler sadece hak eşitliğiyle yetinmediler. Kadınlara uygulanan baskı ve şiddetin toplumun sınıflara bölünmüş olmasının sonucu olduğunu biliyorlardı ve bu baskı ve şiddete son vermek için, ne kadar doğru alınmış kararlar olursa olsun sadece kararnamelerle yetinilmeyeceğini düşünüyorlardı. Kadınların toplumdaki yerlerinin, özellikle de onlara zenginliklerin üretilmesine tam bir katılma olanağı verilerek, radikal bir biçimde değiştirilmesi gerekiyordu. Alexandra Kollontay'ın 1921 yılında söylediği gibi: *“En önemli devrimci davranış, yetişkin erkekler ve kadınlar için zorunlu çalışmayı başlatmaktır. Bu yasa, kadınların yaşamlarına önceden görülmemiş bir değişiklik getirdi. Ekim Devrimi'nden beri çıkarılan kararnamelerin hepsinden daha önemli bir biçimde, kadının toplumda, devlette ve ailedeki yerini değiştirdi, ona medeni ve siyasi eşitlik sağladı.”*

Üretken çalışmadaki bu eşitlik, sosyal yaşamın diğer bütün alanlarındaki eşitlik için gerekli tek ve en önemli koşuldu. Herkes için zorunlu çalışmaya eklenen siyasi eşitlik, kadınların kendi başlarına bütün bir varlık olarak tanınmalarına katkıda bulundu.

Daha sonra yasanın hayata girmesi ve toplumu gerçekten değiştirmesi için militanların ve partinin gönüllülerinin eylemleri söz konusu oldu. Bunun için, parti kadınları eyleme çağırdı. Alexandra Kollontay, 1921 yılında Komünist Enternasyonal'in bir toplantısı sırasında, eski toplumdaki yerleri nedeniyle kendilerine olan güvenlerini kaybeden kadınları harekete geçirmek için sosyal alışkanlıklara karşı bir saldırı planı savundu. Bolşevik Partisi,

yönetici ya da çalışan olsunlar kadın işçi ve köylülerin, Sovyetlerle ilgili bütün örgütlere girmelerini sağlamayı amaç edindi. Kadın işçilerin sanayi konseylerine seçilmelerine dikkat etti, özen gösterdi.

Aleksadra Kollontay 1910, 1921'de İşçi Muhalefeti'ne katıldı. NEP'e karşı çıktı. 1922-1923'te Norveç'te Sovyetler Birliği elçisi olarak görev yaptı. Stalin'in 1929 tutuklamalarından kurtulmak için ülke dışına çıktı ve 1952'de Moskova'da öldü.

Kadınların üretim örgütlenmesinin bütün düzeylerine seçilmeleri gerekiyordu. Parti, kadın militanlarından, çok sayıda kadının bulunduğu iş yerlerine, propaganda yapmak ve alışkanlıkları değiştirmek üzere işçi ya da görevli çalışan olarak girmelerini istedi. Devlet, kadın ve erkeklerin birlikte çalıştıkları fabrikalarda, kadınları erkeklerle eşit olarak Sovyet yaşamına katılmaları için yüreklendirdi. Ayrıca partinin ev kadınlarına yönelik de bir politikası vardı. Her kadın militanın, haftada en az bir defa 10 kadar evi ziyaret edip buralarda eşitlik propagandası yapıp olabildiğince çok sayıdaki kadını İşçi Devleti'nin işleyişine katmaya çalışması gerekiyordu. Lenin'in istediği gibi: *“Her kadın aşçı Devlet'i yönetmeyi öğrenmelidir.»*

Sovyet Devleti genellikle özel alana ait olduğu düşünülen sorunlara da göz yummadı. Kadınları ev işlerinden özgürleştirmek için önlemler aldı. Lenin 1919 yılında şunları söylüyordu: *“Kadınları özgürleştirmek için çıkardığımız bütün kanunlara rağmen, hala evlerinde hizmetçi köle olmaya devam ediyorlar. Çünkü ev işleri onları geriletıyor, boğuyor, eve kapatıyor, mutfağa hapsediyor, tahrip ediyor, nankör ev işleriyle emeklerini ve zamanlarını boşa harcayıp israf ediyorlar.”* Kapitalist toplum yeni teknikler geliştirdi, gerçek insan yoğunlaşmaları olan sanayi kentlerini yarattı, kolektif etkinlikler ve iş bölümü sağladı... Ancak ev işleri söz konusu olduğunda, bu işleri yine kişiler üzerine ve her şeyden önce de evlerinde kapalı yaşayan kadınlara dayandırdı. Ev yaşamının bu biçimde örgütlenmesi çok kişisel ve sığdır. Bu biçimde örgütlenme, hiçbir biçimde sıkıcı ve anlamsız işten kurtulmanın muazzam olanaklarına tekabül etmiyordu. Ve işte Sovyet Devleti buna müdahale edip kolektif lokantalar ve kamu çamaşır yıkama yerleri geliştirdi.

Sovyet Devleti aynı zamanda, özellikle sadece kadına dayanan doğum sonrası çocuk bakımı ve eğitimiyle ilgili yükümlülükleri de dikkate aldı. Alexandra Kollontay şunları söylüyordu: *“Kadın sadece vatandaş ve iş gücü olmadığı, aynı zamanda dünyaya çocuk da getirdiği için, her zaman özel bir durumda bulunuyor. Feministler sadece biçimsel bir eşitlikle yetinerek işte bunu anlamayı reddediyorlar. Proletarya, yeni bir yaşam biçimini yaratmak söz konusu olduğunda, bu temel gerçekliği bilmezlikten gelemez, göz ardı edemez.»* Daha ileride şunları ekliyor: *“Eğer kadınlara üretime katılma fırsatı vermek istiyorsak, kolektif yaşam onu anneliğe bağlı ağır yükünden kurtarmalıdır.”*

İşçi Devleti bu nedenle, kreşler ve anaokulları gibi, çocuklarla ilgilenecek kurumlar inşa etti. İşçi Devleti aynı zamanda çocukların 17 yaşına kadar bedava beslenmesini, hamile kadınların ve genç annelerin masraflarının üstlenilmesini sağlayan kararnameler çıkardı.

КАЖДАЯ КУХАРКА ДОЛЖНА
НАУЧИТЬСЯ УПРАВЛЯТЬ
ГОСУДАРСТВОМ *Ленин*

НА КУХНЕ ДОМА НЕ СИДИ
НА ВЫБОРЫ В СОВЕТ ИДИ

РАНЬШЕ РАБОТНИЦА ТЕМНАЯ БЫЛА
А ТЕПЕРЬ В СОВЕТЕ РЕШАЕТ ДЕЛА

ВЫБОРЫ С 25 МАРТА по 6 АПРЕЛЯ. РАБОТНИЦЫ И КРЕСТЬЯНИ ИДУТ НА ВЫБОРЫ!

ПОД ОБРАЗОВАНИЕ

Lenin; “her ev kadını devleti yönetmeyi öğrenmeli” kadın sadece kendini mutfağa hapsetmemeli, Sovyet iktidarı seçimlerine katılmalı. Devrimden önce işçi kadınlar karanlıktaydı, bugün karar alanlardır.

Üstelik İşçi Devleti bütün bu siyaseti, en kötü zorlukların yaşandığı, ayakta kalmaya çalıştığı zamanlarda, hatta iç savaşın en karanlık yılları boyunca bile yürümeye çalıştı.

Geriye, Bolşevik siyasetin yürüttüğü yöntem kalıyor. İktidardaki Bolşeviklerin siyaseti otoriter değildi. Tabii ki kilisenin toplum üzerindeki, özellikle de aile üzerindeki etkisi ile mücadele ettiler ama her şeyden önce ikna etmeye çalıştılar. Örneğin, 1923 yılında yeni bir aile kanunu geliştirilmeye başlandığında bu kanun aylarca halkla tartışıldı. 1925 yılından itibaren, köylerde, fabrikalarda kamuoyuyla tartışmayı sağlayacak binlerce toplantı düzenlendi. *Pravda* gazetesi sorunla ilgili görüşleri dile getiren okuyucu mektuplarını yayınlıyordu. Yeni Aile Kanunu bir yıllık bir tartışmadan sonra nihayet 1926 yılında çıkarıldı. Böylece devlet tarafından nüfusa kaydedilmiş, yani resmileşmiş evli çiftlerle, özgür birliktelikle bir araya gelmiş çiftlerin haklarının eşitliğine karar verildi.

Rusya'daki Bolşevikler, hak eşitliği konusunda Avrupa ve ABD'deki feministlerin elde etmek için mücadele ettikleri hakları uyguladılar. Bunu sadece kadınların seçme, seçilme, aday olma hakkı elde etmesi anlamında siyasi planda değil, aynı zamanda da yaşam tarzlarını devrime uğratacak olanaklar sağlayarak sosyal planda da yaptılar. Ruslar, başka yerlerdeki feministlerin kazanmak için onlarca yıl boyunca mücadele ederek kazandıklarını birkaç yıl içinde kazandılar.

Dünya devriminin başarısızlığa uğraması ve Enternasyonal'in Stalinleştirilmesi: Burjuvazinin fikirleri işçi partilerine sızıyor

Devrimci Rusya iç savaştan çok yorgun, güçsüz çıktı. Avrupa'yı bir baştan bir başa saran devrimci dalga hiçbir yerde sonuca ulaşamadı. Komünist Rusya, Avrupa genelindeki gerici siyaset dönemi içinde kendini yalıtılmış buldu. Sonuç olarak, yeni iktidarın, gelecekteki bir devrimci yükselişin siyasi olanaklarını koruyabilmek için tek başına tutunması gerekiyordu. Rus Sovyet Devletini yöneten bürokrasi, iktidarı yavaş yavaş ele geçirdi ve sekiz yıllık savaşla, devrimle ve iç savaşla yorgun düşmüş işçi kitlelerinin kontrolünü ortadan kaldırdı. Stalinci yöneticiler bütün eski Bolşevik görevlileri ortadan kaldırarak devrimci gelenekle olan bağları da kopardılar.

İktidarın bu şekilde Stalinleştirilmesi, burjuvazinin ve diğer güçlerin iktidarını deviren sömürülenler tarafından elde edilen haklar konusunda

olduğu kadar, kadın hakları konusunda da bir geriye gidişe neden oldu. Fabrikalarda parça başı çalışmadan ailenin kutsallaştırılmasına, her alanda eski burjuva değerlere geri dönüldü. Stalinist diktatörlük Moskova mahkemelerinin başladığı yıllar aynı yılda, 1936'da, kürtajı yasakladı. Aynı zamanda, boşanma davalarının mahkeme masraflarını da yükselten bir kararname çıkarıldı. “Yeni Sovyet ailesini korumak” ve bürokratların deyimiyle “evliliği yok sayan, umursamayan, hafifleten davranışlar” ile mücadele etmek gerekiyordu.

Bu Stalinist yozlaşma, Komünist Enternasyonal'in tüm partilerinde birtakım sonuçlar doğurdu. Bu partiler sadece Stalin diplomasisinin dikte ettiği karşı devrimci siyaseti uygulamakla kalmadılar, aynı zamanda da kadınlar konusunda, çocuk doğurma ve evleriyle ilgilenme gibi gerici fikirleri yeniden benimsediler. Fransa'da, Stalinleşmiş Komünist Partisi, kadınların kurtuluşuyla ilgili mücadele de dâhil olmak üzere, kendisini devrimci kılacak bütün diğer mücadeleleri terk etti.

Hâlbuki Komünist Partisi ilk kurulduğunda (29 Aralık 1920), kürtaj yaptıranları yargılayan, yapanları ise suçlu ilan eden yasaya karşı çıkmış, muhalefet etmişti. Rus Devrimi'ne bağlı Komünist Partisi bu yıllarda, doğum kontrolünü, kürtaj yaptıрма ve kadınların seçilmesi haklarını savunmaktan korkmuyordu. Böylece, 1924 yılında, bir işçi militan olan Joséphine Pencialet, komünist liste içinde katıldığı seçimlerde, Finistère'de bulunan Douarnenez kenti belediye meclisine seçildi. Ve bu, kadınların ne oy kullanma ne de seçilme haklarının olduğu bir dönemde gerçekleşmişti.

Kasım 1924'te grev yapan kadın işçileri destekleyen Komünist Partili belediye başkanı le Flanchec, çalışmayı engellediği gerekçesiyle görevinden alındı. Mayıs 1925'te Josephine Pencialet, bu kentin liste başı olduğu milletvekili seçimlerinde, seçilmesine rağmen kabul edilmedi.

Fransız Komünist Partisi ve burjuva topluma girme isteği

Komünist Parti, radikallerle sosyalistlerin genel grev için ittifak yaptıkları 1936 yılında, 1920 yılındaki kürtaj karşıtı yasanın kaldırılması talebini terk etti ve aksine doğumların teşvik edilmesi için önlemler alınması gerektiğini savundu.

KP (Fransız Komünist Partisi'ne dönüştü, FKP), İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hükümete katıldı. FKP 1945 yılından itibaren Anneler Günü'nü kutlamaya başladı ve kendisini "*Fransız ailelerin savunucusu*" olarak sundu. 1949 yılında, FKP'nin entelektüellerinden Jean Kanepé, Simone de Beauvoir'ın *İkinci Cins* adlı kitabına tükürdü. Kitapta "*İğrenç bir çöplüğün*" anlatıldığını yazıyordu. Hâlbuki bu kitap, KP tarafından eskiden savunulan feminist fikirleri ön plana çıkardığı için son derece değerliydi.

FKP, 1956 yılının Şubat ayında, doğum kontrolü ve gebelik önleyici olanaklarla ilgili mevzuat üzerine hazırlanan bir kanun teklifine savaş açtı. KP'nin uydu örgütü olan Fransız Kadınlar Birliği'nin Başkan Yardımcısı, Jeannette Vermeersch, bu yasa tasarısına karşı çıktı. Görüldüğü gibi, kadınlar için özel bir örgüt kurmak feminizmin garantisi olmuyor. FKP'nin bu yöneticisi kendisini şöyle ifade ediyordu: "*Doğum kontrolü yani gönüllü annelik, kitleler için bir aldatmacadır, ancak burjuvazinin elinde toplumsal yasalara karşı bir silahtır [...]. Kadın emekçiler burjuvazinin kötü davranışlarını benimseme hakkına sahip olmayı ne zamandan beri talep eder oldu? Hiçbir zaman!*" Vermeersch, 1956 yılının Nisan ayında, parti sekreterliğine, gebeliği önleme olanakları için propaganda yapmak üzere bir yasallaşmanın "*doğum oranlarında dehşete düşürücü bir azalmaya*" yol açacağı biçiminde bir ifade içeren bir not gönderdi. Aynı zamanda, "*sınıf problemlerini artırmak*», «*insani ve ailevi duyguları incitmek*" ve doğum oranını düşürmek gibi sonuçlar doğuracak "*seks alanında eğitim propagandasında patlama yaratacağından*" korkuyordu.

KFP genel sekreteri Maurice Thorez'e ise şunları ileri sürüyordu: "*Kadınların özgürlüğünün yolunun kürtaj kliniklerinden değil, sosyal reformlardan, sosyal devrimden geçtiğini hatırlatmak bize gereksiz görünmüyor*". FKP tarafından 1956 yılında savunulan pozisyon yıllarca sürdürüldü. Bu sorun üzerine ilk yön değiştirmeyi gözlemleyebilmek için, Aile Planlaması üzerine kamuoyunun harekete geçtiği 1965 yılını beklemek gerekti.

Stalinizm işçi hareketinden devrimci fikirleri çıkarıp attı ve kapitalist topluma adapte oldu. Stalinistleşmiş FKP, komünist hareketin sömürgeci

baskı ve şiddete, milliyetçiliğe, ırkçılığa karşı yürüttüğü bütün genel mücadeleyi, aynı zamanda da alkolizm ve din gibi, sömürülenlerin bilincini bulandıran, karanlığa gömen öğelere karşı verilen günlük mücadeleyi terk etti. Ayrıca feminist mücadeleyi de terk etti.

1960 ve 1970’li yıllarda, reformist işçi hareketi örgütlerinin dışında yeniden doğan feminist hareket

Bu nedenle, 1960 ve 1970’li yıllarda gelişen feminist protesto hareketleri, işçi hareketinin reformist örgütlerinin dışında gerçekleşti. Yine bu nedenle, 1970’li yıllarda, Kadınların Kurtuluşu Hareketi (KKH), 1 Mayıs yürüyüşlerinde FKP ya da Sosyalist Parti ile değil komünistlerle yürüdü. Çünkü feministler, emekçilerin ve ezilenlerin çıkarlarını temsil ettiklerini iddia eden örgütler tarafından terk edilmiş bir alanda mücadele ediyorlardı.

Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) feminist hareket, medeni haklar için mücadele eden siyahların hareketiyle ve Vietnam Savaşı’na karşı yapılan barışçı hareketle birlikte yeniden ortaya çıktı.

Fransa’da feminist hareket, 1968 Mayıs’ının sosyal sarsıntıları sırasında ortaya çıktı.

Bu toplumsal hareketlilik, sosyal kaynaşma ve kurulu düzenin değerlerinin sorgulanması koşullarında, 1973 yılında, birçok aşırı sol örgütün katıldığı Choisir (Seçmek) ve Doğum Kontrolü ve Kürtaj Özgürlüğü Hareketi (MLAC – Mouvement pour la liberté de l’avortement et de la contraception –) hareketleri kuruldu. İşçi Mücadelesi (Lutte ouvrière) ve yoldaşımız Arlette Laguiller bu harekette yer aldı. MLAC’ın hedefi, 1920 yılında çıkarılan ve kadınlara kürtajı yasaklayan yasanın kaldırılmasını dayatmaktı.

İstenmeyen gebeliğin gönüllü olarak durdurulması, yani kürtaj, 1975 yılında oylanıp kabul edilen Simon Veil yasasından önce, hapis cezasıyla cezalandırılıyordu. Üstelik bu ceza hem kürtajı yaptırana hem de yapana uygulanıyordu. Aslında, ikiyüzlülük söz konusuydu, çünkü her yıl yüz binlerce kadın istemedikleri gebeliklere son veriyorlardı. Olanakları olanlar bu işi yabancı ülkelerde daha iyi sağlık koşullarında gerçekleştiriyorlardı. Diğerlerinin ise sağlıklarını tehlikeye atarak kendi başlarının çaresine bakmaları gerekiyordu. Her yıl üç yüzden fazla kadın, gizli kürtajlar sırasında yaşamlarını yitiriyorlardı.

Bununla beraber 1975 yılında çıkarılan yasa tabii ki hükümetin bir hediyesi değildi. Bu yasa kadınların verdikleri zorlu mücadeleler sonucunda çıkarıldı. 1971 yılında üç yüz kırk üç ünlü kadın bir manifestoyu imzalayarak yayınladılar. Bu manifestoda kürtaj yaptırdıklarını açıklıyorlardı. Bu kadınlar arasında Simone de Beauvoir, Gisèle Halimi, Catherine Deneuve, Jeanne Moreau, Agnès Varda, Delphine Seyrig, Christiane Rochefort bulunuyordu. Böylece, cesurca, kürtajı yasaklayan yasaya kafa tuttular. Bu kadınlara, sağ ya da soldan olsun, aileyi savunan kitleler tarafından kara çalındı ve aşağılandılar.

Ertesi yıl, 1972'de Bobigny davası oldu. Bu davada, on yedi yaşındaki genç bir kadın, tecavüze uğradıktan sonra kürtaj olduğu için kendisini sanık sandalyesinde buluyor, üstelik annesi de ona yardım ettiği için kızıyla birlikte yargılanıyordu. Onları mahkemede feminist bir militan olan Avukat Gisèle Halimi savundu. Ayrıca kanunun gözünde suçlu kabul edilen bu insanların çevresinde büyük bir destek hareketi oluşturuldu. Anne ve kızı serbest bırakıldılar. Bu büyük zafer tabii ki kadınları daha sonraki protesto gösterilerine katılmaya, başkaldırmaya, etrafındakilerle konuşmaya cesaret etmeye, aileyi savunan partizanlardan daha farklı bakış açılarını savunmaya ve tartışmaları desteklemeye yüreklendirdi.

Bir yıl sonra, 1973'de, üç yüz otuz bir doktor, sonuç olarak adaletten yana fazla bir endişe duymadan, gizli kürtajlar icra ettiklerini ilan ettiler. Aile Planlaması ve MLAC gibi dernekler merkezler oluşturuyorlar ve

buralarda doktorlar kürtaj yapıyorlardı. Ayrıca ihtiyacı olanlar, kürtajın serbest olduğu ülkelere otobüsle gönderiliyorlardı. Her şeyden önce de bütün bu kanun dışı eylemlere büyük protesto gösterileri eşlik ediyordu.

Bir bilanço çıkarılırsa, Fransa'daki kadın hareketi, mücadeleler yoluyla, kocasından bağımsız olarak mülkiyete sahip olup yönetme, bir banka hesabına sahip olma, doğum kontrolü olanaklarını kullanma hakkına sahip olma, "ailenin şefi" kavramının kaldırılması, kürtaj hakkı elde etme, okullarda kız erkek karışık eğitimin zorunlu kılınması, evliyken eşler dışında kurulan ilişkilerin cezalandırılmaması ve karşılıklı rıza ile boşanma gibi kanunlar dayatmayı başardı. 1960'lı ve 1970'li yıllar, toplumdaki adet, gelenek ve göreneklerde bir çeşit serbestleşmeyle damgalandı. Bu ise yeni nesillerin, kadınların boyun eğmeleri gerektiğini savunan eski modelden kurtulmalarını sağladı.

Kadınların, gerici güçlerin saldırıya geçtikleri andaki durumu

Ancak bu evrimleşmenin çok eski yıllara dayanmadığını ve her hakkı kopararak almanın zorunlu olduğunu unutmamak gerekir. Saint-Simonculardan, sosyalist ve komünist militanların mücadeleleri de dahil olmak üzere, oy hakkı için mücadele eden militanlara kadar, akıntıya karşı yüzebilmek için üst düzeyde cesaret ve moral gerekliydi. Coplanmak, hatta

hapsedilmek tehlikelerinin var olduğu bilindiği için, protesto gösterilerine gitmek için yine cesaret, ayrıca da fiziksel güç gerekiyordu. Evet, insanlık cesaretli olan bu kadınlarla gurur duyabilir. Bu kadınların örgütler kurmak, grevleri yönetmek, sosyal mücadelelere katılmak üzere yeterince enerjileri, savaşılıkları, kararlılıkları, dayanma, direnme güçleri ve azimleri vardı. İşte kadınlar, dünyanın bazı ülkelerinde, oy verme hakkını elde edebilmek, çalışmak, kendi vücutlarını istedikleri gibi kullanma özgürlüğüne sahip olmak için bu bedeli ödediler.

19. ve 20. yüzyıllarda, onlarca yıl boyunca, kadınların kurtuluşu için mücadele, işçi kitlelerinin siyasi müdahaleleriyle, sosyal demokratların, daha sonra da genç komünist partilerin mücadeleleriyle gerçekleştirildi. Bu genç komünist partiler, burjuvazinin toplum üzerindeki baskısına karşı çıkıyorlar ve kendilerine özgü, özel ağlarını kuruyorlar, sınıf dayanışması, kardeşlik, kolektivist fikirler ve enternasyonalizm gibi, öz değerlerini uygulamaya koyuyorlardı.

Bugün reformcu, hatta Stalinizm tarafından deforme edilmiş biçimiyle bile olsa, burjuvazinin egemenliğine karşı gelmeyi temsil eden her şey yok olmuş durumda. Bugün saldırıda olan siyasi güçler, sürekli kriz içindeki, bütün bir ekonomiye parazit olan kapitalist sistemi zorla ayakta tutmak için her türlü siyasi aşırılığa hazır olan ve var olan düzeni savunan gerici akımlar. Bu ise bütün bir toplumun gerilemesiyle sonuçlanıyor. Mücadele durduğunda, ezilenler boyun eğdiklerinde, büyük mücadelelerle elde edilen haklar da geriliyor, kaybediliyor.

Kadınların güncel durumu, bütün toplumdaki geriye gidişin göstergesi. Çünkü Charles Fourier'nin 19. yüzyılda yazdığı gibi: *“Her toplumda, kadınların kurtuluşunun düzeyi, toplumdaki genel özgürleşmenin derecesinin doğal ölçüsüdür.”* Yaşayanların rezil diktatörlüklere boyun eğmek zorunda kaldıkları ya da sonu gelmeyen savaşların yapıldığı dünyanın yoksul ülkelerinde kadınların durumları hiç değişmiyor, ilerlemiyor. Hatta bazı bölgelerde, kız bebekleri doğdukları andan itibaren terk etme, zorla evlilik, çocuk gelin ve damatlar, kölelik, cinsel organları kesme, savaşta tecavüz, taciz, töre cinayetleri, halk önünde infaz etme, linç ve katletme gibi uygulamalarla durum daha da katlanılamaz bir hal alıyor. Hatta bu ülkelerin bazılarında kadınlar bağımsızlık mücadelelerine katılarak haklarını kazansalar da daha sonra gerici güçlerin gelişmesiyle eziliyorlar, haklarını kaybediyorlar. Örneğin Cezayir’de, eşarplarını çıkartıp atan kadınların kızları ve kız torunları, şimdi yeniden eşarp takma zorunluluğuna ve gerici aile yasalarına maruz kalıyorlar.

Suudi Arabistan’daki kadınlar, tepeden tırnağa giyinip örtündükleri siyah bir giysi ve eşarp altında kaybolmak zorunda. Cinsel yaşamları da

kontrol altında. Evlilik dışı ilişkiye girdiklerinde meydanlarda, kitlelerin önünde taşlanıyorlar. Aileden bir erkeğin eşliği olmadan evden dışarı çıkma hakları da yok. Araba kullanma hakkına sahip değiller. Kız ve erkeklerin (örneğin eğitimde olduğu gibi, her yerde – Ç.N.) bir arada bulunması da yasak.

Birçok ülkede, kadınların toplumdaki yeri devletin ve dönemin zihniyetinin onlara atfettiği yerle sınırlı. Hatta var olma hakları bile reddedilebiliyor. Hindistan'da bir halk şarkısında şunlar ifade ediliyor: “Ben bir erkek çocuk isterken neden dünyaya geldin kızım? Kovanı doldurmak için denize git, denize düşüp boğulabilirsin.” Dünya nüfusunun üçte birinin yoğunlaştığı Çin ve Hindistan’da, kız çocuklarının doğumunda 100 milyondan fazla bir açık, eksiklik söz konusu. Bu demografik dengesizlik, erkeklerin sayılarının çok fazla olduğu bölgelerde kaçırma veya kadın ticareti sonucunu doğuruyor.

Çürüyen emperyalizm, kendi ayrıcalıklarını korumak için savaş ettiği ülkelerde, kontrol altında tutmak istedikleri kitlelere dehşet saçan silahlı çeteler oluşturmaya devam ediyor. Afganistan’daki Taliban, Afrika’daki Boko Haram ya da Suriyede’ki DAESH olmak üzere bütün köktenci aşırı dinciler, devlet diniyle kadınlara karşı nefreti yaratıyor ve besliyorlar.

2005 yılında Uluslar arası Kadınlar Gününde Bengaldeş'te yürüyüş

Böylece de yoksulların en yoksullarına, başka bir insanoğlunu, önlerine yem olarak atılan kadını ezme olanağını veriyorlar. Emperyalizm varlığını sürdürüebilmek için dünyaya aşırı gericiliğin yüzünü, gerilemenin en barbar imajını dayatıyor.

Zengin ülkelerde de kadınların durumu gericiliğe bedel ödüyor

Bu gerici evrimleşme zengin ülkelerde de kendini gösteriyor. Örneğin, ABD’de geçen Kasım ayında, çılgının biri Colorado’da bir kürtaj merkezine ateş etti. Bu saldırı belki daha az kanlı olan diğer saldırıları yansıtıyor ama kürtaj hakkına karşı yapılan bu saldırıların hepsi de aynı derecede şiddet içeriyor. Fransa’da istenmeyen bir gebeliğe son vermek, kürtaj olmak; farklı hükümetlerin yeterince jinekolog atamayarak, çalışanların sayısını azaltarak, kürtaj merkezlerini kapatarak kamu hastanelerine karşı uyguladıkları kemer sıkma politikaları nedeniyle, giderek daha da zorlu mücadeleleri gerektiriyor. Kriz, sağlıkla ilgili kamu hizmetlerine karşı yapılan saldırılar, kürtaj olma hakkını geriletıyor... Koşulları kısıtlı olan kadınlar için geçmişteki durumlar yeniden ortaya çıkıyor ancak olanakları olan kadınlar, yasal kürtaj olma süresi aşıldığında yabancı ülkelere gidip kürtaj yaptırabiliyorlar (Örneğin Fransa’da legal kürtaj olma süresi hamileliliğin 12. haftasına kadar. Bu süreyi geçen kadınlar, bu sürenin 24 hafta olduğu Hollanda’ya, ya da İngiltere’ye gidip kürtaj olabiliyorlar). Ayrıca aile planlamasına yapılan sübvansiyonları yok etmek isteyen, Marion Maréchal Le Pen (Fransa’da aşırı sağ parti Ulusal Cephe’nin FN lideri Marine Le Pen’in yeğeni, aynı partiden politikacı. Son seçimlerden sonra politikayı bıraktığını açıkladı.) gibi kürtaj düşmanları var. Bunların yanı sıra, bir anne, bir baba ve tabii besbelli ki kilisede yapılacak bir düğünle oluşacak bir aile fikrini, gerici bakış açısını dayatmak isteyen bunların yamakları da bulunuyor.

Ama özel olarak kürtaj hakkını, genel olarak da bütün kadın haklarını esas tehdit eden şey bilinçlerdeki gerilemenin ta kendisi. Kürtaj olmak bugün kim bilir kaç bin genç kadın için, muhtemelen on binlercesi için düşünülemez bir şey. Çünkü liselerde kürtaj hakkını savunanlar, diğerlerinin baskısına, başka bir yaş grubunun ahlaki ağırlığına maruz kalıyorlar... O kadar ki, sadece en basitinden kadınların kendi bedenlerini kontrol etme, istedikleri gibi kullanma hakkına sahip olmaları fikri bile büyük bir mücadele gerektiriyor. Irkçılık, kadın düşmanlığı (mizojini), homoseksüellere düşmanlık (homofobi) gibi gerici fikirler ve karanlık, dinci fikirlerin ilerlemesi dönemin havasına uyuyor. Hatta eşitsizliğin olmasının,

güçlülerin zayıfları ezmesinin normal olduğunu yüksek ve güçlü bir sesle haykıran bu toplumda, Aydınlanma Çağı'nın filozoflarının fikirleri bile rağbet görmüyor. Toplumun çürümesini üreten köktenci aşırı dinciler, iktidarı ele geçirme mücadelelerinde, batılların egemenliğinden kurtuluşun, bütün ilerici düşüncelere, özellikle de feminizme karşı savaşıyla gerçekleşeceğine herkesi inandırmaya çalışıyorlar.

Toplumun bütününün kurtuluşu gibi, kadınlara uygulanan baskı ve şiddetin sona ermesi için de işçi hareketinin yeniden doğması hayati bir önemde

İlerici fikirlerdeki önemli oranda gerilemeye, bütün gerici siyasi akımlara karşı, işçi hareketinin, onun mücadelelerinin ve değerlerinin yeniden doğması hayati önem taşıyor. Çünkü işçi sınıfının kitlesel müdahaleleri ve mücadeleleri toplumu ilerletti, ezilenlere ve özellikle de kadınlara, sahip olmadıkları hakları verdi. Aynı zamanda proletaryanın siyasi çıkarlarını temsil eden bir partinin yeniden doğması gerekiyor. Bu öyle bir parti olmalı ki, mahallelerdeki, iş yerlerindeki, okullardaki, bütün sosyal yaşamdaki eşitsizlik, baskı, şiddet ve sömürünün her türlüsüne karşı çıkmalı.

Kadınlara uygulanan baskı ve şiddet, bir sistem olarak, toplumun, üretim araçlarının özel mülkiyeti temeli üzerinde sosyal sınıflara bölünmesinden itibaren inşa edildi. Kuşkusuz kadınlar tek başına bir sosyal sınıf oluşturmuyorlar, ama işçi sınıfının bir parçasını oluşturuyorlar. Kapitalist sömürüye doğrudan maruz kalan proleter kadınların, güvencesi olmayan işlere, düşük ücretlere, patronların küçümseyici, aşağılayıcı davranışlarına, hor görmelerine, kadın olma koşullarına bağlı olan eşitsizliklere karşı mücadele etmeleri için, kendi mücadelelerini ortak sömürücüye karşı mücadele eden bütün emekçilerin mücadelesiyle birleştirmeleri gerekir.

Ama aynı zamanda iyi ya da kötü, şu ya da bu nedenlerle, kendilerini işçi sınıfına ait hissetmeyen ya da henüz hissetmeyen kadınlara da seslenmek istiyoruz. Eğer onlar da kendilerini gerçekten baskı ve şiddetten özgürleştirmek istiyorlarsa, onların yerleri de farklı bir yer değil, bu sömürü toplumuna karşı mücadele eden kadın ve erkeklerin yanı olmalı. Kadınlar kendilerine uygulanan baskı ve şiddetten yalnızca, sömürü ve eşitsizlik üzerine kurulu kapitalist topluma karşı mücadele ederek ve onu yıkarak tamamen kurtulabilirler. Mantıklı bir ırkçılık ya da sömürgecilik karşıtı olmak gibi, mantıklı bir feminist olmak için de komünist olmak gerekir.

İnsanlığın kadınlar ve erkekler, siyahlar ve beyazlar, oturum kartı, kimlik kartı gibi resmî belgeleri olanlar ve olmayanlar arasında ikiye bölünmemesi gerektiği konusunda derin ve güçlü bir inancımız var. Toplumu birbirine karşıt çıkarları olan iki temel sosyal sınıfa bölen, kapitalist örgütlenmenin ta kendisi. Kadın ve erkek emekçilerden oluşan sınıfın tarihi bir rol oynayarak bu barbar dünyayı kesinlikle yok edeceğine de inanıyoruz.

Dünyamız bu bölünmeden kurtulduğunda, bu yeni bir tarihin, özgürleşmiş insanlığın tarihinin başlangıcı olacak. Toplum özel mülkiyetten, iktidar, güç ve egemenlik ilişkilerinden kurtulduğu zaman, kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkilerde olacağı gibi, bütün ilişkilerde de bütün farklılıklar zenginlik teşkil edecek. İnsanlar, ön yargıların karışık yığılmasından, baskılardan, kalıplaşmış klişelerden kurtuldukları zaman bu olanaklı olacak. Hatta başka bir insanlığın sosyal ilişkilerinin ne olabileceğini hayal etmeye de yetenekliyiz. Ama bu bizim, gelecek nesillerin tamamıyla özgür ve bilinçli bir biçimde yaşayabilmeleri için mücadele etmemizi engellemez.

Sonuç olarak, yoldaşımız Arlette Laguiller 1974 yılında şunları söylüyordu: (Kendisi o dönemde, Cumhurbaşkanlığı seçimlerine aday olan ilk emekçi kadındı)

“Kadın işçiler kız kardeşlerim, erkek işçiler erkek kardeşlerim [...]

“Devrimci sosyalistler için, kadın ve erkek eşitliği bir hak değil, bir olgu, bir gerçekliktir. Eğer bugün kadınlar erkeklerden daha aşağı bir konumdaysalar, bu, gericilerin kafalarında kurdukları, düşündükleri gibi kadınların kapasitelerinin az ya da yetersiz olmasından değil, sadece bir sömürü toplumunda, eşitsizlik ve adaletsizlik temeline dayalı bir toplumda yaşadığımız içindir. Kadınlar, burjuvazinin kadınları da dahil olmak üzere bütün kadınlar, bu sömürü toplumunun kurbanlarıdır [...]. Ama bu seçim kampanyasında kadın olarak bu fikirleri tek başına savunan kişinin belirgin bir biçimde aşırı solun bir militanının olması da bir tesadüf değildir. [...]

“Bu, eylemleriyle fikirlerini uyumlu kılanların sadece devrimci sosyalistler olduğu anlamına gelir. Çünkü özgürlük bölünemez. Kadınlar sadece bütün bireyler özgür oldukları zaman gerçekten özgür ve eşit olacaklar, yani gerçek insani değerleriyle kabul edileceklerdir. Bugün bütün bireyler her türlü baskı, şiddet ve sömürüye maruz kalıyor ve katlanamıyorlar. [...] Bütün bu zincirler, tüm bu baskı ve şiddet birbiriyle bağlantılıdır; özgürlük için yegâne büyük mücadelede kadınların da yeri vardır, kadınlar da bu hakka sahiptirler.” (13.02.2016)

Lutte Ouvriere BP 233-75865 Paris Cedex 18, Fransa
<http://www.union-communiste.org>
E-mail: contact@union-communiste.org
sinifmucadelesi@gmail.com
Fiyati: 2 Lira – 1 Euro